

TÂN ĐỊNH

nói mấy
cho vừa

Tân Định
nói mấy cho vừa

nhều tác giả

Tân Định
nói mấy cho vừa

nhieu tác giả

Bìa: *M. C. P*
Nguồn: *Internet*

Tân Định
nói mấy cho vừa

NHIỀU TÁC GIẢ

Sài Gòn - 2025

MỤC LỤC

Tựa	11
1. Nhớ về Tân Định & Đa Kao <i>Trần Đình Phước</i>	15
2. Một Thời May MẶc Tân Định & Đa Kao – <i>Trần Đình Phước</i>	38
3. Tân Định – Đakao khung trời kỷ niệm - <i>Thế Quyết</i>	49
4. Tân Định, thức cả trăm năm <i>Hoàng Nguyên Vũ</i>	57

5. Tân Định, nói mấy cho vừa <i>Vũ Thế Thành</i>	75
6. Nhớ Về Tân Định <i>Nguyễn Đạt</i>	81
7. Hoài vọng Tân Định – Đakao xưa - <i>Phạm Công Luận</i>	93
8. Tân Định của tôi <i>Bích Vân</i>	109
9. Tân Định xưa Một thời để yêu và một thời để nhớ - <i>Đỗ Đình Hoài</i>	129
10. Ký ức về Tân Định - Sài Gòn - <i>Nguyễn Đắc Thịnh</i>	145
11. Nhớ về Xóm Chùa Tân Định - <i>Nguyễn Kim Thuận</i>	189
12. Ảnh Tân Định xưa	211

TỰA

Tập sách nhỏ này tập hợp các bài viết về vùng Tân Định – Sài Gòn của các tác giả đã sinh trưởng ở Tân Định hoặc là cư dân của vùng đất nhiều thương mến này.

Các tác giả tới nay tuổi đã ngoài sáu mươi vẫn sinh sống tại đây hay đã xa xứ từ lâu nhưng vẫn lưu giữ những kỷ niệm về vùng Tân Định - Sài Gòn.

Mỗi bài viết là một góc nhìn, là nỗi nhớ, là ký ức còn lưu giữ được. Họ cố gắng ghi lại những thông tin trước khi trí nhớ bị hao mòn theo dòng thời gian. Thật đáng trân trọng.

Mỗi bài viết tuy ngắn nhưng được các tác giả để khá nhiều thời gian suy ngẫm trước khi viết. Mỗi bài dường như có sự bổ khuyết cho nhau.

Xin mời bạn đọc điểm qua để biết về vùng đất Tân Định – Sài Gòn của chúng tôi nhé.

Muôn Phương

23.12.2024

Nhớ về Tân Định & Đa Kao

Trần Đình Phước

*Tân Định – Đakao dễ thương
Những con đường vẫn như xưa*

Cho đến bây giờ, dù đã xa Tân Định và Đa Kao nhiều năm, nhưng trong tôi hai cái tên Tân Định và Đa Kao lúc nào cũng là một nỗi nhớ khôn nguôi. Chúng cứ thôi thúc tôi hoài. Đã bao năm qua, tôi muốn tìm về chốn này, để sống lại với kỷ niệm thuở học trò, mà tình yêu khi đó, chỉ biết, đôi mắt nhìn

nhau cũng đủ rồi. Tôi cứ hẹn đi, hẹn lại, nhưng vẫn chưa bao giờ thực hiện được ước mơ này. Rồi một dịp tình cờ đưa đến. Vào tháng 5, năm 2010. Tôi đã toại được ý nguyện. Tôi đã có hai tuần lễ đi qua, đi lại trên những con đường kỷ niệm của Tân Định và Đa Kao. Điều làm tôi rất đổi ngạc nhiên và thích thú là tên nhiều con đường trong khu vực này vẫn như cũ.

Thật vậy, sau 30 tháng 04 năm 1975. Một số tên đường của thành phố Sài Gòn thân yêu đã bị đổi bằng những cái tên xa lạ. Nay được thấy lại các tên đường ở khu Tân Định và Đa Kao không bị thay đổi nhiều, trong lòng tôi bỗng nhiên dâng lên một sự xúc động mãnh liệt và niềm sung sướng vô cùng.

Xin mời các bạn cùng tôi tìm về những con đường kỷ niệm của khu Tân Định và Đa Kao với những bồi hồi, rung

động khó quên của thời niên thiếu và không bao giờ phai pha, dù năm tháng có qua đi.

Trước hết, xin bắt đầu là Cầu Kiệu với con đường Hai Bà Trưng đi về phía Sài Gòn. Khoảng đường này bên tay phải có hẻm vừa gạo, bác sĩ khám mắt tên Kính, tiệm bán bông cườm, thuốc cam Hàng Bạc và tiệm cà phê Hải Nam. Phía bên phải có hẻm bán chó, tiệm trà Phật Tổ và tiệm bán xe đạp Đoàn Văn Thắm.

Quẹo trái ở ngã ba là đường Trần Quang Khải. Phía tay trái là con đường nhỏ dẫn vô hẻm có tiệm bánh cuốn Thanh Trì ngay đầu ngõ, đối diện là Hãng Sáo Công Ty, rồi tới trường Việt Nam Học Đường và trường Văn Lang số 51 Trần Quý Khoách do thầy Ngô Duy Cầu làm Hiệu Trưởng. Thấy mất đúng ngày 30 tháng 04, năm 1975. Đối diện trường

Văn Lang là Cư Xá Kiến Ốc Cục Tân Định, dành cho công chức. Đi vào phía trong là chùa Vạn Thọ và một số chùa nhỏ khác. Phía tay phải là quán cơm cây Diệp, kế bên là hăng gạch bông Vân Sơn. Nhìn sang bên đường là trường Trung Học Tân Thạnh của Thầy Phan Út. Trước khi vào cổng trường, phải đi ngang bảo sanh viện Ngô Liêng. Bảo sanh viện này mang luôn tên bà.

Đi tiếp khoảng hai trăm thước sẽ gặp một ngã tư. Đường Bà Lê Chân bên tay phải. Ngay góc đường bà Lê Chân là quán cơm tấm của vợ chồng con trai nghệ sĩ Bảy Nhiêu. Đối diện là đình Phú Hòa, nơi các đoàn hát bộ và cải lương tập dượt. Nằm trên đường Bà Lê Chân phía bên trái có nhà in Bùi Văn Tạ, bảo sanh viện Hà Đông Hà. Trước mặt có con đường mang tên Mã Lộ. Con đường

này chạy ngang phía sau chợ Tân Định. Phía đầu đường Bà Lê Chân là ngã ba Hai Bà Trưng và Bà Lê Chân. Nằm ngay góc là Y Viện Tân Định.

Từ đình Phú Hòa nhìn sang bên kia đường là đường Trần Nhật Duật. Xe chè Huỳnh Thị Ngà nổi tiếng một thời, nằm ngay góc ngã tư đường Trần Quang Khải và Trần Nhật Duật. Đường này chạy dài tới khu nông cơ cũ. Trên đường Trần Nhật Duật có bốn con đường nhỏ đâm ngang qua. Thứ tự như sau: Đặng Dung, Đặng Tất, Trần Quý Khoách và Trần Khánh Dư. Riêng, hai đường Đặng Dung và Trần Khánh Dư thì chạy dài được đến đường Trần Khắc Chân, còn gọi là xóm Cầu Mới. Trên đường Trần Nhật Duật, hẻm số 21 có tiệm ảnh Nguyễn Kỳ nổi tiếng một thời trong giới học sinh, thích chụp hình chân dung, nhà số 10 là trường

Huỳnh Thị Ngà.

Bà Huỳnh Thị Ngà là một phụ nữ giỏi và đảm lược. Bà biết chèo chống và điều hành ngôi trường Huỳnh Thị Ngà, mà kể bên có nhiều trường trung học tư thục khác, lúc nào cũng sẵn sàng cạnh tranh với trường của bà. Nhờ thế trường của bà mới có thể tồn tại hơn hai mươi năm. Bà mất khoảng cuối năm 1992 tại tiểu bang Virginia (Hoa Kỳ).

Đối diện trường Huỳnh Thị Ngà, xéo về đường Đặng Dung là nhà giáo sư khiêu vũ, phía trước nhà có cây me to. Cách đó vài căn là nhà Giáo Sư Pháp Văn Huỳnh Văn Mĩ. Thầy Mĩ nổi tiếng về dạy Pháp Văn và là một trong những võ sư sáng lập môn phái Hàn Bái Đường. Không nghe nói về vợ thầy, chỉ thấy thầy đi chợ một mình, hai tay xách cái gà mên. Thầy qua đời ở Nam Cali năm 2004, hưởng thọ 93

tuổi. Học sinh trường Huỳnh Thị Ngà rất nể sợ thầy. Trong giờ của thầy dạy, không em nào dám hó hé vì thầy Mĩ rất nghiêm và khó. Ngoài ra, thầy cũng là thầy dạy cô hiệu trưởng Huỳnh Thị Ngà hồi nhỏ.

Bây giờ trở ngược ra đường Trần Quang Khải đi về phía Đa Kao. Trước khi đến một ngã năm. Phía bên phải là phòng nha khoa của một đôi vợ chồng. Vợ là Nha Sĩ tên Hạnh. Chồng là Không Quân Thiếu Tá Nha Sĩ Dương Quảng Định (Trung Tâm Giám Định Y Khoa Không Quân). Đi thêm khoảng ba mươi thước gặp một depot rác nhỏ. Đối diện là chỗ cho thuê sách, tiểu thuyết và truyện hiếm hiệp Đức Hưng, kế bên là tiệm hàn gió đá Sáu An. Cách đó vài căn là nơi chuyên sản xuất xích lô đạp và xe ba bánh có tên Ngọc Quế.

Khi đến ngã năm, bên tay trái là đường Trần Khắc Chân, nhìn xéo về phía tay phải là đường Nguyễn Phi Khanh. Căn nhà nằm ngay góc đường của ông Bùi Ngọc Phương. Ông tự phong cho mình là vua dầu hỏa Việt Nam và dự định ứng cử Tổng Thống VNCH. Nếu đi ngược chiều trên đường Nguyễn Phi Khanh, ngã ba đầu tiên là đường Huyền Quang, có đình Sơn Trà. Đường Huyền Quang mang tên một vị sử. Con đường dài khoảng hai trăm thước, đi hết đường Huyền Quang, quẹo trái là Chả cá Lã Vọng. Ngã ba kế tiếp là Lý Văn Phúc, có một depot rác rất lớn, nơi mà các công nhân vệ sinh đưa rác về đây, trước khi các xe lớn đến chở đi tái chế và phế thải. Cuối đường là quán cà phê bà Chi, mà các bài viết về cà phê Sài gòn đều nhắc đến. Quẹo trái gặp rạp hát Casino Đa Kao, tiệm may Cao Minh và tiệm thạch

chè Hiến Khánh. Đối diện là nhà hàng Pháp tên Casino, tiệm bán quân trang Quế Anh và kế bên là tiệm Phúc chuyên làm con dấu, thuê cờ và huy hiệu. Nếu quẹo phải sẽ gặp Đền Thờ Đức Thánh Trần Hưng Đạo.

Đoạn đường Trần Quang Khải từ đây ra đến đường Đinh Tiên Hoàng tuy không dài lắm, nhưng có rất nhiều cửa hiệu buôn bán. Phía bên phải, ta thấy có Pharmacy Duyệt, rồi đến bảo sanh viện Chung Nam Quế. Nơi đây các bà bầu khu Đakao và Gia Định thường đến để khai hoa nở nhụy. Nhà kế bên là nhà của bà thầy bói mập, chuyên môn coi bói bài, tiếp đó có hai tiệm bán phụ tùng và sửa xe Honda, rồi cà phê Ngọc Dung số 77 Trần Quang Khải, của hai chị em tên Ngọc và tên Dung. Đi thêm một chút nữa sẽ gặp Đình Nam Chơn. Trước đình

có thờ hình ông Cọp. Bên trái cổng vào trong sân đình có cây đa to, có lẽ đã trên trăm uổi. Thêm vài bước nữa cũng có một Phật đường nhỏ, thuộc Giáo Hội Phật Đường Nam Tông. Được gọi tên là Minh Sư Đạo Quang Nam Phật Đường. Kế bên là tiệm vàng Bảo Thành, cũng nổi tiếng về Bánh Trung Thu, giò lụa, giò thủ và bánh mứt. Trước 1975, bà Bảo Thành là chủ thầu các bãi giữ hai bánh lớn nhất Sài Gòn như: Trường Đại học Luật khoa ở đường Duy Tân, Nha Xổ số Kiến Thiết ở đại lộ Thống Nhất, rạp hát Đại Nam trên đường Trần Hưng Đạo, và dọc theo hai bên đường Lê Lợi... Cách một căn là tiệm cơm Tàu có tên Dân Thiên, với các món mì xào dòn và cơm chiên Dương Châu tuyệt vời.

Tiếp tục phía bên trái. Đầu tiên là chi cuộc cảnh sát Tân Định. Kế bên là

đình Công Thành Ban, chuyên trình diễn hát bộ. Trước đình cũng có thờ một ông cọp, kế bên là một ngõ hẻm, đi ra được đường Trần Khắc Chân. Sau đó sẽ đến một dãy phố, có tiệm quay Ronéo Lửa Hồng, nơi đây quay ronéo và photocopy bài vở cho các học trò và thầy cô giáo. Ngoài ra cũng bán nhạc quay ro-neo sẵn, giá rất bình dân. Cách đó vài căn là một tiệm hòm. Có tiệm may Cửa, rồi đến nhà bà con với ông chủ rạp hát Văn Hoa. Nổi tiếng ở đoạn này là tiệm cầm đồ bình dân có tên là Kim Ngân. Bà chủ lúc nào cũng trang điểm lộng lẫy như các cô đào cải lương Thanh Nga hay Bạch Tuyết sắp lên sân khấu trình diễn. Nơi đây lúc nào cũng đông khách vì tiệm cho cầm và chuộc đồ với giá tương đối dễ thở và thủ tục thì đơn giản hơn so các nơi khác. Cách khoảng mười căn nhà, bên trái có một con hẻm lớn, nổi

tiếng nhất vùng Tân Định – Đa Kao. Đó là hẻm xóm Vạn Chài. Đây là địa điểm quy tụ anh hùng hào kiệt tứ xứ. Mỗi lần có hành quân canh sát để bắt thanh niên trốn quân dịch thì xe cộ, súng ống rầm rộ, ca nô, thuyền nhỏ chạy dài dọc theo sông cầu Bông, đèn pin chiếu pha sáng cả một vùng. Cuối cùng kết quả chẳng đi đến đâu, vì thanh niên trốn quân dịch đã nhảy xuống sông, lặn qua bên phía Gia Định, hoặc trốn trong các con hẻm sâu, tối tăm, chằng chịt. Lực lượng kiểm soát cũng không muốn vào chỗ này, vì không an toàn cho lắm. Đặc biệt, trong hẻm có một trường trung tiểu học tư thực mang tên Văn Hiến do Thầy Phan Ngô làm Hiệu Trưởng. Thầy cũng từng ra ứng cử và đắc cử Nghị viên thành phố Sài Gòn.

Ra khỏi hẻm, quẹo trái là ngay rạp hát Văn Hoa. Rạp hát này đã từng một

thời là một rạp hát sang trọng của Saigon vì có trang bị máy lạnh, màn ảnh rộng và giá vé vào cửa cũng tương đối bình dân. Rạp Văn Hoa chiếu đủ các loại phim. Những lúc chiếu phim mới và hấp dẫn, bà con sắp hàng rồng rắn, kéo dài tới ngõ xóm Vạn Chài. Khán giả nào không muốn sắp hàng, không muốn chen lấn đổ mồ hôi, để bị rách quần, rách áo hoặc bị rạch bóp, thì có thể mua chợ đen, đôi khi phải trả gấp đôi. Cũng nên nói thêm ở đây. Cạnh bên rạp hát Văn Hoa là một quán cà phê cũng đã đi vào lịch sử của cà phê Saigon. Đó là cà phê Văn Hoa. Quán được trang bị dàn âm thanh tối tân, nhạc ngoại quốc hấp dẫn luôn luôn mới nhất, chỗ ngồi thanh lịch, vị trí thuận lợi và do hai chị em ruột là bà con với ông bà chủ rạp Văn Hoa đứng bán. Cô chị có tên TBD và cô em có tên TBH. Hai chị em đều là nữ sinh trường trung học Huỳnh

Thị Ngà. Lúc nào đi học, cả hai cô đều mặc đồ đầm rất xinh xắn. Trông giống búp bê không tình yêu. Nghe đâu cũng có khối anh đến uống cà phê thường xuyên mỗi ngày, trong số đó có anh là ca sĩ một ban kích động nhạc nổi tiếng về bài hát Sunday Morning. Ngày nào anh ta cũng đến quán ngồi đồng, vừa thưởng thức cà phê, vừa trồng cây si cô em TBH. Gia đình Cô TBD hiện ở Montréal, còn gia đình cô TBH từ Montréal chuyển về Pleasanton (California.) vì phu quân cô có công việc làm thích hợp ở đây.

Đoạn đường còn lại, phải nhắc đến một quán cơm xã hội, chuyên phục vụ cho giới bà con lao động, xe ba gác, xe xích lô, công tư chức và học sinh, sinh viên nghèo. Giá rất bình dân, chỉ duy nhất năm đồng. Thức ăn gồm ba món, thay đổi mỗi ngày. Cơm ăn thoải mái,

ăn cho đến khi nào no thì thôi. Ngoài ra, còn được tặng thêm một trái chuối tráng miệng và ly trà thơm, nóng bốc khói. Sau đó phải kể thêm hai tiệm bán xi măng, gạch, cát và đá cha truyền con nối là Tấn Phát và Tâm Long. Nay chỉ còn tiệm Tâm Long tiếp tục, địa chỉ số 8 Trần Quang Khải, có lẽ cửa hàng đã hơn nửa thế kỷ. Một chút nữa thì bỏ sót tiệm may áo dài tương đối nổi tiếng là Phương Luân và hiệu ảnh Ngọc Chương ở kế bên. Hết đường Trần Quang Khải thì gặp đường Đinh Tiên Hoàng. Quẹo trái sẽ gặp một quán bán thịt gà, thịt vịt và thịt heo quay. Cạnh đó là một tiệm chuyên sửa xe vespa và Lambretta. Nhìn sang bên kia đường là tiệm may áo dài Thanh Châu. Tiệm mang tên người con gái lớn nhất. Tiệm may Thanh Châu rất nổi tiếng, chuyên may áo dài cho các ca sĩ và áo cưới cô dâu. Hiện nay tiệm may

Thanh Châu vẫn còn và có rất nhiều khách đến may mỗi ngày. Kế bên là tiệm bán và đóng giày Đông Hưng.

Bên kia đường Trần Quang Khải là đường Nguyễn Huy Tự. Phía tay phải có chợ Đa Kao. Trước khi tới chợ Đa Kao, sẽ gặp một gánh chè chỉ bán đậu đen. Bà bán chè, người miền bắc di cư. Bà chỉ bán vào buổi chiều. Chè đậu đen bà nấu, hạt rất dẻo, hương vị ngọt đậm đà. Thú vị nhất là ngồi chễm hồm ăn chè nóng dưới cơn mưa lất phất của Sài Gòn, vì không có ghế cho khách. Một con đường chạy ngang chợ Đa Kao là đường Trương Hán Siêu. Bên trong có đền thờ nhà cách mạng Tây Hồ Phan Chu Trinh và quán bánh cuốn tráng hơi, mang tên Tây Hồ. Bà chủ bánh cuốn có tên là bà Cà. Bà khởi nghiệp năm 1960, bằng một cái

quán xập xệ, một ít bàn ghế thấp lè tè và mấy tấm bạt cũ để che mưa. Bên phải có Tín Nghĩa Ngân Hàng. Khi chiều đến, có quán cháo lòng, mà bà chủ rất khó tánh. Bà luôn luôn ưu tiên bán trước cho nam giới, còn nữ giới thì bà cho đợi mút chỉ cà tha. Cô hay bà nào không chờ được thì đi kiếm chỗ khác. Nếu thắc mắc, khiếu nại thì bà sẽ từ chối, không bán.

Đường Nguyễn Huy Tự có chiều dài khoảng 154m, lưu thông hai chiều kéo dài từ đường Đinh Tiên Hoàng đến đường Nguyễn Văn Giai. Chạy thẳng là Viện Nhu Đạo Quang Trung của Thượng Tọa Thích Tâm Giác. Nguyên Giám Đốc Nha Tuyên Ủy Phật Giáo. Đối diện với Viện Nhu Đạo Quang Trung là một ngôi chùa lâu đời của người Hoa, mang tên chùa Ngọc Hoàng. Đặc biệt, trong chùa

có một cái hồ lớn và sâu. Nhà chùa thả rất nhiều rùa, có những con sống đã vài chục năm trở lên.

Đường Nguyễn Huy Tự, quẹo trái là đường Bùi Hữu Nghĩa. Có một cây cầu sắt cũ. Nếu quẹo phải sẽ gặp đường Nguyễn Văn Giai. Đi hết đường Nguyễn Văn Giai sẽ gặp đường Đinh Tiên Hoàng, nhìn sang phía bên kia đường là đường Huỳnh Khương Ninh. Bên trái là rạp hát Asam, nay đã xây thành chung cư và tiệm thuốc tây Lịch Cường. Pharmacy mang tên của Dược Sĩ Tổng Lịch Cường. Đầu đường Huỳnh Khương Ninh, có xe bánh mì Bảy Quan với bánh mì thịt dầm bông và pa-tê rất độc đáo. Trên con đường này còn có trường trung học Huỳnh Khương Ninh. Đi hết đường Huỳnh Khương Ninh sẽ gặp đường Phan Liêm. Đường chạy dài, dọc theo bên hông nghĩa trang

Mạc Đĩnh Chi. Trên đường Đinh Tiên Hoàng giữa khoảng đường Phan Đình Phùng và Phan Thanh Giản có hai nhà hàng Pháp nổi tiếng là Chez Albert và La Cigale. Ngoài ra cũng phải kể thêm hai quán cà phê đã đi vào gia phả cà phê Sài-gon trước năm 1975. Quán thứ nhất là cà phê Hân mà tất cả mọi thứ đều làm bằng inox từ phin, muỗng, tách đựng đường, đựng sữa và quán thứ hai là cà phê Duyên Anh. Quán mang tên nhà văn Duyên Anh, nhưng hoàn toàn không dính dáng đến nhà văn này. Cô bé ngồi tính tiền tên Q. có nụ cười xinh xinh, đôi mắt tròn, đen láy và tóc dài thắt bím rất dễ thương. Cô làm cho bao nhiêu đắng anh hùng mê mết. Cô cũng còn là đề tài cho các chàng thi sĩ tài tử đến vừa thưởng thức cà phê, vừa làm thơ sầu mộng.

Khu Đa Kao có thể kể thêm những con đường tên vẫn như cũ là: đường Nguyễn Bình Khiêm với hai trường trung học công lập Trưng Vương, Võ Trường Toản và hồ bơi Nguyễn Bình Khiêm, đường Nguyễn Thành Ý, đường Phan Kế Bính có Hội Văn Hóa Bình Dân do ông Huỳnh Văn Lang Tổng Giám Đốc Viện Hối Đoái làm Chủ Tịch, đường Mạc Đĩnh Chi với Billards Trường Cang, nhà hàng Trường Cang, Hội Việt Mỹ và Ty Cảnh sát Quận 1, đường Trần Cao Vân, Phan Tôn, Phan Ngũ, đường Phùng Khắc Khoan với tư gia Đại Sứ Hoa Kỳ. Đường này cũng là một con đường đẹp, có nhiều lá me bay của Saigon.

Cuối cùng trở về khu Tân Định. Xin chỉ ghi ra những con đường không bị đổi tên là: Nguyễn Văn Mai nối hai đầu đường Hai Bà Trưng và đường Huỳnh

Tịnh Cửa. Một đường nữa là Đinh Công Tráng, với món bánh xèo nổi tiếng, trường (Tân Thịnh, Les Lauries – Văn Minh) và tiệm chụp hình Duy Hy. Ngay góc Hai Bà Trưng và Đinh Công Tráng là tiệm thuốc Kính Tiên. Phía đối diện là trường Thiên Phước, nhà thờ Tân Định và cách nhà thờ Tân Định khoảng hơn năm mươi thước là cà phê Thu Hương danh tiếng một thời. Ngoài ra, cũng xin kể thêm đường Pasteur. Nơi đây có nhiều tiệm phở, có quán cà phê Hồng và có viện Pasteur, chiếm một chu vi rất rộng, có bốn con đường bao quanh, với những cây cổ thụ to đến năm, sáu người ôm vẫn không xuể. Ngay ngã ba Nguyễn Đình Chiểu và Pasteur, có một cái mả đá rất lớn được xây bằng đá ong đã bị giải tỏa, nhìn đối diện là trường ngô hẻm vô trường Anh Văn Khải Minh. Xin phép được dừng ở đây. Hy vọng các bạn đã tìm

lại được một chút hương xưa của ngày tháng cũ năm nào...

Một lần nữa Tân Định & Đa Kao mãi mãi trong tiềm thức của chúng ta.

Trần Đình Phước

(San José – California 2010)

Nguồn : <http://honngocviendong.vn/viet-ve-sa...an-dinh-phuoc/>

Một Thời May Mặc Đa Kao & Tân Định

Cố gắng ghi lại những gì còn đọng lại trong ký ức, để bà con Đa Kao & Tân Định, cũng như những ai thương mến vùng đất hiền hoà này tìm lại chút kỷ niệm: Một Thời May Mặc của vùng Tân Định và Đa Kao.(tdp)

Nhu cầu chưng diện và làm đẹp thời nào cũng được mọi người quan tâm đến. Trước năm 1975, dù chỉ là một khu vực không lớn của thành phố Sài Gòn, nhưng

vùng Đa Kao và Tân Định đã xuất hiện rất nhiều tiệm may.

Có thể kể trên đường Yên Đỗ đi từ phía đường Công Lý ra đến đầu đường Hai Bà Trưng sẽ gặp những tiệm may nổi tiếng như: Trường số 12 Yên Đỗ, Văn Minh số 2 Yên Đỗ. Hai tiệm may áo dài Phương Mai ở đầu hẻm 58 và Huỳnh Lộc ở đầu hẻm 21. Bây giờ các tiệm may này không còn tồn tại nữa!

Duy nhất, còn tiệm may Hai Ve số 82/4 cùng nằm trên đường này. Ông chủ tên Võ Văn Ve. Gia đình ông từ Thủ Đức Nam Vang chạy về Sài Gòn lánh nạn để khỏi bị “cấp dưỡng.” Dáng người ông thấp, nước da sạm đen, đầu hói, độc đáo nhất là hàm ria giống tài tử Clark Gable trong phim “Gone with the Wind.” Ông

mở tiệm may Âu phục và Nón. Chính nhờ may nón mà đã giúp ông kiếm được nhiều tiền và được nhiều người biết tiếng.

Các tay chơi, dân sành điệu của Sài Gòn trước 1975 đa số đều đội nón do ông may với Logo trên nón có hai chữ HV. Nay, nghề may nón của ông coi như không còn hợp thời nữa! Vì ra đường bà con bắt buộc phải đội nón Bảo Hiểm (Helmet), hay còn gọi tên bình dân là đội “Nồi Cơm Điện” để lái xe hai bánh gắn máy. Người lái xe không chấp hành sẽ bị phạt vi cảnh, mà số tiền phạt không phải là nhỏ. Do đó, ông chỉ còn may Âu Phục là chính. Tuy tuổi đời đã ngoài bảy mươi, nhưng ông vẫn còn tiếp tục cầm kéo để vui với tuổi già và làm đẹp cho thiên hạ.

Bây giờ phải kể thêm những nhà may một thời được giới học sinh, bà con lao

động lui tới, nhưng nay cũng không còn:

Nguyễn Hà số 73 B đường Huỳnh Tịnh Của, Tài nằm trong hẻm 60 xóm Cù Lao và Phước trong hẻm 62 xóm Nhà Đèn. Tiền công ở đây tính giá rất bình dân.

Ngoài ra, có bác thợ may tên Phôn cũng ở trong xóm Nhà Đèn. Ông chỉ may tại nhà, khách hành phải tự tìm đến ông, đa số là dân sang trọng và lịch lãm vì ông may rất đẹp. Ông đo, cắt, may tùy theo vóc dáng từng người. Vài tiệm may lớn ở Sài Gòn nghe tiếng đến mời ông hợp tác với tiền lương hậu hĩnh hoặc chia theo tỷ lệ, nhưng ông khước từ.

Bích Hùng nằm phía đầu đường Trần Quang Khải và Hai Bà Trưng, gần hăng Gạch Bông Vân Sơn.

Thái Lai gần Pháp Hoa Ngân Hàng, góc đường Nguyễn Văn Mai – Hai Bà Trưng.

Đô Hội nằm đối diện nhà thờ Tân Định, đường Hai Bà Trưng.

Paris Mode gần cà phê Thu Hương, góc Hiền Vương – Hai Bà Trưng.

Trên đường Trần Văn Thạch có:

Lê Châu chuyên may áo dài gần nhà sách Yểm Yểm Thư Quán và rạp hát Moderne.

Tự Bảo gần tiệm tạp hoá Thế Giới của người Hoa.

Cửa lúc đầu trên đường Trần Văn Thạch, sau dời sang Trần Quang Khải, gần Ronéo Thông Reo.

Hà Ủy số 55 Nguyễn Phi Khanh và Tân Hà nằm ngay góc Hiền Vương và Pasteur.

Nếu như Hà Nội có Ba Mươi Sáu Phố Phường thì người ta có thể đặt tên Phố May trên khu vực Đa Kao vì nơi đây có nhiều tiệm may lớn như:

Cao Minh trên đường Đinh Tiên Hoàng, gần chè Hiền Khánh và rạp hát Casino Đa Kao.

Chánh trên đường Đinh Tiên Hoàng.

Dung là một tiệm may “Nịt Ngực” rất nổi tiếng. Nơi đây may tùy theo kích thước của ngực và dáng người. Chủ nhân tốt nghiệp ở Paris về. Khách hàng đa số là các mệnh phụ và giới nghệ sĩ cũng nằm trên đường Đinh Tiên Hoàng, phía sau chợ Đa Kao.

Ngoài ra, có thể kể thêm: Hoàng Nhân, Diễm, Đỗ Văn, Toàn Mỹ, Lê Lương, Đức Nhuận, Trần Bia, Thanh Sử (trong khu mì Cây Nhãn, nơi đây có bốn căn phố cổ),

Thúy Hồng nằm cạnh Cà phê Hân.

Trên đường Phan Thanh Giản có: Ứng, Đại Thành, Thanh Thủy gần Võ Đường của Võ Sư Đặng Thông Phong.

Trên đường Tự Đức có: Hăng May Việt Nam, Nguyệt.

Đặc biệt, ba tiệm may áo dài nằm trên ba con đường khác nhau, mà trước 1975 được nhiều bà con tín nhiệm tìm đến. Hiện nay cả ba tiệm vẫn còn là:

Thiết Lập số 268 bis đường Pasteur,

Phường 8– Quận 3, đối diện với viện Pasteur.

Phương Luân số 16 Trần Quang Khải, phường Tân Định – Quận 1, đối diện với Đình Nam Chơn.

Thanh Châu số 244 đường Đinh Tiên Hoàng, Phường Đa Kao– Quận 1, nằm dưới chân Cầu Bông.

Chủ nhân cũ của các tiệm may này không còn nữa! Có thể là do các con cháu hay những người làm cũ đứng ra tiếp tục ?

Cũng cần nhắc đến một tiệm may nón nữ lâu đời vẫn còn tồn tại là: Hương số 11 Trần Quang Khải, nằm gần Minh Sư Đạo – Quang Nam Phật Đường, thuộc Giáo Hội Phật Đường Nam Tông.

Sau 30/04/1975, một nghề mới xuất hiện và rất thịnh hành cho đến nay là: vá, đắp đầu gối, sang sợi, mạng, sửa và lên lai quần Jeans. Hiện nay đoạn đường Lý Chính Thắng (Yên Đỗ cũ), dù chỉ một khoảng ngắn từ Huỳnh Tịnh Của ra đến đầu đường Hai Bà Trưng, hai bên đường có hơn mười mấy tiệm. Nổi tiếng và lâu năm nhất là tiệm Hoàng số 48 Lý Chính Thắng chuyên may, sửa quần Jeans rất có uy tín, kinh nghiệm, giá phải chăng, nên rất đông khách.

Thời gian trôi qua đã quá lâu. Những hình ảnh ngày xưa thân ái đã phai nhạt nhiều. Không thể nào kể ra đầy đủ được. Chắc chắn còn rất nhiều thiếu sót. Xin được thông cảm.

Cố gắng ghi lại những gì còn đọng lại trong ký ức, để bà con Đa Kao & Tân Định, cũng như những ai thương mến vùng đất hiền hòa này tìm lại chút kỷ niệm: “Một thời may mặc của vùng Tân Định và Đa Kao.”

Trần Đình Phước

(San José, California 2016)

TÂN ĐỊNH – ĐAKAO KHUNG TRỜI KỶ NIỆM

Tân Định Ngày Ấy... Bây Giờ

Tân Định nổi lên như một minh chứng rõ nét nhất trong sự hình thành và phát triển của Sài Gòn ngày nay.

Tân Định như một trung tâm của Sài thành – “Hòn ngọc Viễn Đông”. Những năm 60–70 của thế kỷ trước, người uống cà phê sành điệu tới Tân Định để mua cà phê hương vị Pháp: Jean Martin, Meilleur

Gout. Hồi đó, những thanh niên trai, gái muốn chọn cho mình những trang phục đúng điệu, hợp thời trang thì không thể thiếu đôi giày đặt làm ở tiệm giày Trinh Shoes trên đường Hai Bà Trưng (con đường chính của Tân Định).

Sau nhiều năm phục vụ khách hàng, ngày nay tiệm giày này đã đổi chủ, bán những mặt hàng thời trang cao cấp, chìm lẫn trong vô số tiệm giày ở Sài Gòn.

Thuốc “Cam Hàng Bạc – Hà Nội”, tức nhà thuốc Nhân Phong Đường, nổi tiếng chữa trị sài đẹn cho trẻ em từ lúc ở Hà Nội, di cư vào Sài Gòn từ những năm 1950. Nhà thuốc đặt tại Tân Định, trên đường Hai Bà Trưng, gần khúc rẽ vào đường Yên Đỗ (nay là Lý Chính Thắng). Ngôi nhà cũ xưa, mái ngói rêu phong bao nhiêu năm của nhà thuốc Nhân Phong

Đường, mới được xây dựng lại thành nhà cao tầng cho hợp với lối sống hiện đại ngày nay.

Ngày trước, nhắc tới Sài Gòn là nhắc tới cà phê Thu Hương, cà phê Văn Hoa – Đa Kao, bánh xèo Đinh Công Tráng, giò chả Phú Hương... của Tân Định. Quán cà phê Thu Hương ngày trước thu hút đông đảo mọi tầng lớp ở Sài Gòn. Sau nhiều biến cố quán cà phê này đã đóng cửa khiến nhiều người nuối tiếc. Từ đường Hiền Vương (nay là Võ Thị Sáu), rẽ vào đường Hai Bà Trưng ba mươi mét sẽ thấy quán Thu Hương nằm cùng phía nhà thờ Tân Định. Quán có vườn cây rộng rãi sau hàng chắn song sắt thưa. Bây giờ đi qua đó chỉ thấy những nhà cao tầng chen chúc.

Quán cà phê Văn Hoa – Đa Kao nay

vẫn còn duy trì trên đường Trần Quang Khải sát khu Đa Kao. Chỉ khác ở chỗ là người chủ mới đã đổi tên Văn Hoa thành quán cà phê Cát Đằng. Tuy nhiên rạp chiếu phim ở lầu trên của tòa nhà vẫn mang tên “Cinema Văn Hoa”.

Giò chả Phú Hương thuở trước thì nay cũng đã thay đổi rất nhiều. Tiệm bán hàng ngày nay đã bị “chia năm xẻ bảy” thành những căn nhà nhỏ, một căn nhà vẫn còn trưng biển hiệu Giò Chả Phú Hương. Đi quanh khu Tân Định ngày nay ta sẽ bắt gặp rất nhiều cửa hàng giò chả, quán nào cũng ghi “Giò Chả Phú Hương chính hiệu”.

Đường Đinh Công Tráng, con đường nhỏ hẹp, nhiều năm được xem như “con đường bánh xèo”, đưa bánh xèo lên thành đặc sản của vùng Tân Định. Các

hàng bánh xèo ở đây luôn rất đắt khách. Chỉ cần một cái bàn nhỏ và mấy chiếc ghế là ta có thể vừa ăn bánh xèo vừa cảm nhận cuộc sống của những người xung quanh ở vùng đất Tân Định này. Đến với vùng Tân Định ngày nay, chúng ta không thể không thưởng thức cà phê tại quán cóc trên vỉa hè ở đường Bà Lê Chân. Các quán cóc bày bàn ghế ra vỉa hè phục vụ những người có thói quen uống cà phê vào mỗi buổi sáng sớm và chiều tối. Cũng trên con đường Bà Lê Chân, rất nhiều các loại hàng hóa cũng được bày bán dọc hai bên đường. Các loại hàng hóa như trái cây, các thứ rau, củ quả... luôn nhộn nhịp khách qua lại.

Nói đến Tân Định, ta không thể bỏ qua khu chợ Tân Định. Chợ được xây vào năm 1926 và là một trong những chợ

di tích lịch sử của Sài Gòn. Cổng chính của chợ được thiết kế khá đẹp và nổi bật mang đậm phong cách kiến trúc cổ xưa.

Chợ Tân Định ngày nay đã mang nhiều nét đổi thay.

Ngành nghề kinh doanh chính là thực phẩm tươi sống, quần áo, thực phẩm khô, giày dép, trái cây... với mức giá nhỉnh hơn so với những chợ khác. Tuy nhiên, nơi đây lại là vựa kinh doanh vải vụn lớn và rẻ nhất Sài Gòn.

Ngày nay, Sài Gòn vẫn không ngừng phát triển, để theo kịp với nhịp sống chung của thời đại. Những nét văn hóa xưa trên mảnh đất này ngày càng bị mai một. Nếu bạn có dịp đến Sài Gòn, hãy ghé qua mảnh đất Tân Định, thưởng thức cà phê cóc, ăn bánh xèo, sắm đồ ở chợ Tân

Định... Bởi biết đâu sau này, những đặc sản ấy lại không còn nữa...

Thế Quyết

27.12.2012

<http://www.nguoiduatin.vn/tan-dinh-ngay-ay-bay-gio-a47323.html>

TÂN ĐỊNH, THỨC CÀ TRĂM NĂM

Nơi đây giữ lại những hồn cốt của đất và người Sài Gòn trong chặng hành trình trăm tích những giá trị bản thể hàng trăm năm; cũng như những giá trị tính cách khó thể nào mất đi của người dân Sài Gòn.

Hoàng Nguyên Vũ

Người ta nhớ thương về Tân Định nhiều khi không phải vì những giá trị lớn lao nào cả, mà người ta nhớ thương về những điều thân thuộc. Có khi, chỉ là một quán cà phê, một lối đi về;

hay cũng có khi chỉ là một cơn mưa rất nhẹ của năm nào vương trên cây hoàng lan ngoài hiên cũ...

Với những người Sài Gòn xa xứ, Tân Định là một cái tên đủ nặng, đủ sâu như thế.

Theo dấu người năm cũ

Nhà ông bạn tôi nằm trên đường Thạch Thị Thanh. Căn nhà kiến trúc Sài Gòn cũ, với thép là ý tưởng chủ đạo ở cửa chính và các ô cửa sổ. Tường trét đá rửa, chia ô vuông trang trí theo họa tiết hình học, một thứ phong cách kiến trúc Âu Mỹ khá phổ biến ở Sài Gòn mấy chục năm trước.

Ông xa quê cũng đã hơn 40 năm, căn nhà vẫn để không như thế. Mỗi năm, cứ vào dịp giáp Tết ông lại trở về. Mỗi

lần trở về, ông đứng trước nó thật lâu rồi khẽ khàng mở ổ khóa. Những tiếng thép vang lên lạnh lạnh. Tiếng giầy đinh lộp cộp gõ nhẹ xuống nền gạch. Bụi của ngày tháng cũ dừng dừng bay dưới chân người biệt xứ.

Ông đi một lượt quanh khu vườn nhỏ. Cây cỏ vẫn tự sống cái sức sống bản năng của nó. Cây hoàng lan đêm qua rơi từng khóm hoa vàng, vương lại những mùi hương cuối cùng trên mặt đất. Mấy khóm đại bàng lê ra tìm sương, vẫn nở những đoá hoa màu hồng để chứng minh sức sống và khả năng chờ đợi. Luống cải hết mùa mưa sang mùa nắng, tự nở hoa rồi lại tự mọc. Những con ốc sên lười biếng nằm bất động dưới lớp cỏ hoa bất đắc dĩ ấy.

Hành trình đầu tiên của ông bao giờ cũng thế, bắt đầu với ngôi nhà xưa. Ông

nói rằng, đòi người phải có một điểm để về. Thế nên chẳng bao giờ ông có ý định bán căn nhà này dù ông biết đó là một tài sản không hề nhỏ, bán nó ông có thể có một cuộc sống khác hơn nhiều. Ông muốn giữ nó lại để về. Về mỗi năm một lần. Và về vĩnh viễn sau khi bước chân tha hương đã mỏi mệt.

Nhà tôi cách căn nhà xưa ở xứ Tân Định của ông mấy căn. Như một nhân duyên, chúng tôi biết nhau trên mạng xã hội, đồng cảm được với những chia sẻ đời thường thì nên duyên bạn bè. Mỗi lần về, tôi hay cùng ông lang thang ở những nơi mà tuổi trẻ ông đã thực sự đóng khung thời gian ở đó. Và tôi đã thực sự hiểu hơn cái nơi mà tôi đang ở, mà nhiều khi, chúng ta không một lần tự hỏi, vùng đất ấy thực sự mang một tính nết gì.

Theo bước chân ông, tôi biết, Tân Định là “một thời huy hoàng” trong nhịp sống của người Sài Gòn ngày cũ. Một Sài Gòn không chen lấn ồn ào dù ở đó không còn giới hạn ngày và đêm. Nó được mệnh danh là “khu nhà giàu” với những căn nhà thoáng, rộng. Những con đường cũng vắng vẻ và ít bị làm phiền bởi những xe cộ ồn ào.

Ông kể, hồi ấy, những thanh niên xuất thân từ Tân Định bao giờ cũng cảm thấy tự hào. Không phải kiểu tự hào “nhà giàu”, mà chính là tự hào về cái phong cách sang trọng để luôn giữ nề giữ nếp như người Hà Nội cổ tự hào về nơi họ được sinh ra chẳng hạn.

Ông là dân Văn khoa, đi “giày Trinh” theo mốt. Giờ “Giày Trinh” đã thành quá vắng, người chủ đã bao lần muốn tạo dựng lại hình ảnh của hiệu giày đã từng

mê đắm một thế hệ thanh niên Sài Gòn hoa lệ, nhưng cũng đành buông tay bất lực trước sự phát triển như vũ bão của thời trang... giá rẻ hiện tại.

Có thể cả Sài Gòn cũng chẳng ai hiểu có một người của năm cũ ngồi lặng lẽ ở một sân cà phê nhỏ trên đường Trần Quang Khải. Đó chính là Café Văn Hoa mà ông cùng bạn bè đã ngồi suốt những tháng năm tuổi trẻ. Bây giờ, quán đã được đổi tên, nước uống cũng đã pha màu pha vị công nghiệp, nhưng ông vẫn muốn ngồi đó, chỉ để sống lại cái không gian xưa, mà nhiều khi, ngồi để dõi theo những đổi thay nào đã đi qua nó.

Ông kể, mấy chục năm trước, ai muốn mua những gì “Tây nhất”, “mốt nhất” thì qua Tân Định. Cà phê hương vị Pháp như Jean Martin, Meilleur Gout thì vẫn phải là đây, một minh chứng cho

sự sành điệu của những chàng trai hào hoa chở phía sau xe những “cô Bắc Kỳ nho nhỏ” sau những chiều tan lớp.

Nguyên dọc đường Hiền Vương (nay là Võ Thị Sáu) khúc Tân Định là những cửa hiệu làm tóc. Tất cả những kiểu đầu mới nhất, thời thượng nhất được “ra lò” từ xứ này. Cũng như muốn tìm những cửa hàng thời trang độc đáo và lịch lãm nhất cũng phải là Tân Định. Ông bảo, nếu muốn ngắm phụ nữ đẹp thì mỗi chiều cứ đến khu Tân Định. Các cô đến đây chọn váy áo, làm tóc, uống cà phê và lang thang trên vỉa hè khuôn viên khu vực nhà thờ Tân Định.

Và ông cũng giữ một bóng hình đặc biệt của mình trong chiều tan lễ năm xưa. Nhưng rồi qua bao bể dâu thăng trầm thời cuộc, ông xa xứ. Người ấy ở lại, giờ cũng đã cháu con để huê. Căn nhà của

người ấy cũng ở khu Tân Định này, nằm yên ắng trong một con hẻm vắng trên đường Nguyễn Hữu Cầu, nơi mà chồng nàng vẫn dạy tiếng Anh mỗi ngày.

Đã có lần ông đi qua đó đúng lúc nàng đi chợ về. Trước khi bắt gặp lại ánh mắt ám ảnh một thời, ông đã kịp quay đi để rồi người ấy không kịp nhận ra ông. Như cơn mưa chưa kịp ướt kỷ niệm. Để rồi, hai cuộc đời vẫn cứ hồn nhiên trôi theo nhịp quên nhớ của ngày thường.

Những gì còn lại

Có lẽ, Tân Định là nơi vẫn còn giữ lại những phong cách, những nếp sinh hoạt cũ của người Sài Gòn dù bao năm tháng đi qua. Trong mắt những người đi xa như người đàn ông trên, có thể nhiều thứ đã biến thiên, không còn vẹn nguyên trong ký ức để rồi người ta tự nhận về

nỗi buồn, thay vì phải chấp nhận mọi sự phát triển như lẽ thường của nó.

Chợ Tân Định sau mấy chục năm vẫn là “chợ nhà giàu”. Từ tất cả các mặt hàng đến thực phẩm, giá bao giờ cũng cao hơn những nơi khác vì những tiểu thương luôn lấy “hàng tuyển”. Nhưng đó là phía trước chợ. Nếu đi ra phía sau, vẫn là một khu bình dân với các chủng loại mặt hàng.

Dù giá không cao như phía trước nhưng khu phía sau lại phục vụ cho sự “sành ăn” của cư dân Tân Định như mấy chục năm qua. Ở đó, có những gian hàng chỉ bán những loại thực phẩm từ sông, từ đồng. Hay những hàng rau chỉ bán các loại rau sạch. Những hàng đồ ăn chỉ bán những đồ ăn Bắc như bánh đúc, bánh rán...

Dọc theo hai con đường Nguyễn Hữu Cầu và Hai Bà Trưng, bên hông nhà thờ Tân Định vẫn là những cửa hàng áo dài nổi tiếng. Mấy chục năm trước, tất cả những nữ tú Sài Gòn muốn có một tà áo dài đẹp nhất, cách điệu nhất thì đến Tân Định.

Để rồi mấy chục năm sau, dù bao nhiêu nhà thiết kế áo dài nổi tiếng trình làng nhưng cả Sài Gòn đều tìm về Tân Định để mua áo dài. Mà không riêng phụ nữ Sài Gòn. Các chị em ở miền Tây, miền Bắc, khi đến Sài Gòn muốn mua áo dài, họ tìm đến Tân Định. Họ bị chinh phục bởi những mẫu áo đẹp, phù hợp với mọi lứa tuổi, với đủ mọi chất liệu, kiểu dáng, màu sắc mà giá cả lại rất phải chăng.

Người ta tìm đến Tân Định cũng là tìm đến với bánh xèo Đình Công Tráng, nổi tiếng từ trước năm 1975 và giờ vẫn

nuộm nượp khách; người ta tìm đến với xe chè của người đàn ông “chảnh” nhất Việt Nam, chỉ bán từ 11 giờ trưa đến 5 giờ chiều trong một cái xe nhỏ dựng bên vỉa hè đường Nguyễn Phi Khanh, nhưng ai đã ăn chè ông thì không thể không tấm tắc rằng chưa một người nào nấu chè ngon như thế.

Tìm về Tân Định cũng là tìm về với hương thuốc Bắc của một người bốc thuốc gia truyền từ thời Pháp, hiện phát triển thành một cửa hiệu bề thế ngay góc đường Lý Chính Thắng; hay hương giò chả Phú Hương, với vị đặc trưng mà người Bắc cũng mê người Nam cũng đắm, vẫn được “nhân bản” và vẫn đang là đặc sản của khu Tân Định hiện nay.

Dọc trên đường Nguyễn Hữu Cầu vẫn còn rất nhiều tiệm tạp hóa “gia truyền”, nghĩa là bao đời nay họ sinh ra

để làm nghề đó. Họ giữ nét cốt cách bán hàng của người Sài Gòn: chân thật, uy tín dù là bán một cái cúc áo hay một ống kim chỉ. Tiệm ông già ngay ngã ba Thạch Thị Thanh và Nguyễn Hữu Cầu, hàng bao giờ bán giá cũng thấp hơn trong... siêu thị.

Hay cửa hàng mỹ phẩm của hai chị em đối diện cổng chợ Tân Định với chủ trương: “Bán cho người ta nhớ chứ không phải bán cho người ta than phiền”. Một cửa hiệu rất nhỏ nhưng có một lượng khách trung thành được tính bằng khoảng thời gian hàng chục năm.

Khu Tân Định vẫn còn bóng dáng của nhiều ngôi nhà cũ mà ở đó các chủ nhân muốn giữ lại vẻ đẹp của kiến trúc Sài Gòn những năm 60 thế kỷ trước như nhà của người đàn ông Văn khoa một thuở. Đó là những khu biệt thự vẫn còn

nguyên hình hài, nền gạch, ô cửa, cổng sắt và hàng rào thép gai. Những căn nhà không quan tâm lắm đến những “gió mưa” bên ngoài, đến những cập nhật xu hướng bên ngoài. Chúng im lìm nằm đấy ôm trong mình những thứ di sản của chính nó, trong hành trình song hành với thời gian.

Tân Định không giới hạn

Ông bạn tôi có một nhận xét rất hay về Tân Định: Xứ sở không giới hạn.

Quả đúng vậy. Giới hạn lớn nhất là thời gian thì nơi này, gần như không còn khái niệm đó. Tân Định có một cuộc sống cơ học ban ngày khá năng động với tất cả mọi hoạt động mua bán, hưởng thụ thì gần như Tân Định cũng có một cuộc sống ban đêm nhộn nhịp không kém.

Ngay dọc tuyến đường Nguyễn Hữu Cầu, ở đó, Sài Gòn không có ban đêm. Ông bạn tôi cho rằng, thực tế, nó vẫn “thức cả trăm năm như thế rồi”. Ở đó là những hàng ăn khuya bán cho đến sáng. Những quán cà phê vỉa hè dọc đường Hai Bà Trưng vẫn thức cùng thành phố cho đến sáng. Những người chủ hàng tự đổi lịch sinh học của mình để sống một thời gian biểu đặc biệt, vẽ thêm một nét vẽ thời gian khác cho đời sống của vùng đất đặc biệt này.

Giới hạn không gian cũng không. Bạn có thể thấy một cửa hàng xôi rất lớn ở góc đường nhưng bên cạnh nó là một gánh xôi nhỏ. Ai thích chọn tiệm thì vào tiệm ấy, ai thích dân dã thì ăn xôi gánh.

Hay trước cửa hàng thực phẩm lớn lại là một anh chàng bán rau. Đó là một thanh niên trẻ, đẹp trai, là cư dân Sài Gòn

chính hiệu. Do sức khỏe không được tốt, anh đã nghỉ làm, mỗi sáng ra vỉa hè bán rau thêm để vợ đỡ cực. Khi được hỏi anh có cảm thấy sự sĩ diện của mình bị ảnh hưởng khi đứng ở hè phố bán rau thế không, anh cười hiền: “Người Sài Gòn không có kiểu sĩ diện hão vậy đâu. Kiếm tiền lương thiện không có gì tội lỗi cả tại sao không làm?”.

Có lẽ, ở khu Tân Định, rất nhiều người thợ may “xuyên không gian xuyên thời gian”. Cuộc sống của họ gắn liền với những chiếc máy khâu đặt ở vỉa hè cả mấy chục năm nay, may may sửa sửa đồ đạc mỗi ngày như thế nhưng chưa bao giờ hết khách hàng. Và bạn cũng chẳng bao giờ thấy họ rảnh rỗi một giây nào.

*

Chiều cuối năm, Tân Định. Người bạn của tôi rủ tôi vào nhà thờ sau một vòng “công du” ở cái nơi mà chúng tôi đang sống. Mỗi bước chân dù chạm vào ký ức hay chạm vào hiện tại, chúng tôi đều cảm nhận được độ sâu trong hồn cốt của nó, để thấy rằng, đối diện với những giá trị hiện hữu cũng là cách điều chỉnh mình, để thấy cần sống giá trị hơn.

Chúng tôi đã gặp những người dân đến thỉnh cầu bình an nơi một ngôi miếu nhỏ cuối đường Huyền Quang, con đường chưa đầy 200m. Nhưng, cũng gặp những người dân đến quỳ trước Chúa hàng giờ trong nhà thờ Tân Định, để cầu xin sức khỏe. Họ vẫn nguyện cầu mỗi ngày như thế. Người dân Tân Định rất chịu khó cầu nguyện cho cuộc sống an bình.

Người bạn tôi sẽ trở lại Tân Định

sống ổn định đến cuối đời vào cuối năm nay. Ông nói ngắn gọn về quyết định của mình: “Đôi khi, chỉ là để nghe chút mưa rơi nhẹ trong ly cà phê ngày cũ, để thấy mình cần trở về và cần ở lại”.

Hoàng Nguyên Vũ
07.05.2020

TÂN ĐỊNH, NÓI MẤY CHO VỪA

Tân Định là nơi tôi sanh ra, nhà trong hẻm lớn 146 Hiền Vương (nay là Võ Thị Sáu), cuối hẻm là trường La San Đức Minh. Từ con hẻm lớn này tôi có thể “ngang dọc” luôn lách ra đường Pasteur, chỗ phố Hòa, hay ra đường Nguyễn Đình Chiểu (nay Trần Quốc Toản), đâm thẳng ra Huỳnh Tịnh Của. Nếu rẽ phải, băng lòn qua hông nhà thờ Tân Định, sẽ ra ngã 3 đường Hai Bà Trưng – Đinh Công Tráng.

Vũ Thế Thành

Ký ức tuổi thơ nằm cả nơi vùng Tân Định, thẳng nhóc áo vắt vai, quần xà lỏn, chân trần, bẻ bạn đàn đúm

đi khắp hang cùng ngõ hẻm, mò ra tới cả khu xóm Chùa, cầu Bông, cầu Kiệu.

Năm 9 tuổi, nhà dời qua Trường Minh Giảng (nay là Lê Văn Sĩ), cách nhà cũ chừng 2 cây số. Nhưng hai năm sau, tôi thi đậu vào trường công Trần Lục, nằm ở góc đường Nguyễn Đình Chiểu – Hai Bà Trưng, trông xéo ra chợ Tân Định. Thêm 4 năm trung học đệ nhất cấp ở đấy, thành thử khu Tân Định tôi khá rành...

Trường Trung học Trần Lục¹ là một trong những ngôi trường do Pháp để lại. Ăn cơm Tàu, ở nhà Tây – Nhà Tây xây bền chắc và thoáng mát lắm. Sài Gòn

¹ Trường Trần Lục được thành lập năm 1950 tại Phát Diệm, hiệu trưởng đầu tiên là linh mục Trần Văn Kiệm. Năm 1954, trường Trần Lục di cư vào Nam và tạm ở ghép với trường Đỗ Chiểu đường Nguyễn Đình Chiểu – SG, đến năm 1971 thì chuyển đến cư xá sĩ quan Chí Hòa, quận 10 với tên mới là trường Nguyễn Du.

nắng nóng, nhưng những năm theo học, chúng tôi không cảm giác oi bức nóng nực nhiều, vẫn hồn nhiên quậy phá. Cuối sân trường, là cổng lớn khác, từ đó thông qua trường Tân Định (nay đã bít ngõ thông), và quẹo phải ra đường Hai Bà Trưng, có rạp chớp bóng Kinh Thành. Cách đó khoảng 200 mét là rạp Kinh Đô, nằm bên hông chợ Tân Định. Hai rạp xi nê nằm kẹp trường học như thế, tránh sao khỏi cúp cua.

Bây giờ trường có tên là Nguyễn Thị Diệu, cổng trường xây mới lại theo kiểu hiện đại, tân cổ lẫn lộn, như ông đồ già mặc áo the thâm phun kim tuyến... Tôi đứng ở cổng trường nhiều lần, liếc thấy bóng cây sân trường, ngần ngừ không dám bước vào. Tôi sợ ký ức càng thêm tiếc nuối....

Độc bài “Tân Định, thức cả trăm năm...” của Hoàng Nguyên Vũ, gần người, cả vùng trời tuổi thơ... Còn nhiều thứ chưa kể, còn biết bao điều chưa nói hết. Tôi nghĩ tác giả cũng cùng tâm trạng như thế. Mà nhắc đến ký ức tuổi thơ, nói mấy cho vừa!

Vũ Thế Thành
08.05.2020

Nhớ Về Tân Định

Có vẻ như người ở phương xa nhớ về nơi chốn cũ, nhưng chúng tôi lại là cư dân Sài Gòn từ thuở nhỏ, tới nay tuổi đã ngoài sáu mươi vẫn sinh sống tại đây. Đây là tình cảm của chúng tôi với Tân Định, một vùng phố xá Sài Gòn, hàng ngày gặp mà vẫn nhớ thương như đã xa rồi. Sài Gòn vốn có những vùng mang riêng địa danh: Đa Kao, Hòa Hưng, Ngã Ba Ông Tạ, Bà Quẹo, Khánh Hội, Ngã Sáu Chợ Lớn, Ngã Bảy, Thị Nghè...

Giữa những vùng có địa danh riêng đó, Tân Định nổi lên như một gương mặt sáng láng, thị thành nhất. Tân Định như một trung tâm của Sài thành, từng là “Hòn ngọc Viễn Đông.” Đường Hai Bà Trưng, phía bên Chợ Tân Định thuộc quận 1, phía đối diện có nhà thờ Tân Định, thuộc quận 3. Con đường Hai Bà Trưng xem như huyết mạch của vùng Tân Định, và khu vực chợ Tân Định là trung tâm điểm của vùng phố thị này.

Trước 30 tháng 4, 1975, dọc dài hai mươi năm ở miền Nam, người uống cà phê sành điệu chỉ tới Tân Định để mua cà phê hương vị Pháp: Jean Martin, Meilleur Gout. Phục sức của thanh niên đúng điệu, hợp thời trang, không thể thiếu đôi giày đặt làm ở Trinh's shoes trên đường Hai Bà Trưng. Sau bao biến thiên, vật đổi sao dời, tiệm giày Trinh's shoes đổi

chủ, nay cũng là một tiệm giày thời trang, chìm lẫn trong vô số tiệm giày ở Sài Gòn. Thuộc “Cam Hàng Bạc–Hà Nội”, tức nhà thuốc Nhân Phong Đường, nổi tiếng thuốc hay từ lúc ở Hà Nội, chữa trị sài đẹn cho trẻ em, di cư vào Sài Gòn năm 1954. Nhà thuốc đặt tại Tân Định, trên đường Hai Bà Trưng, gần khúc rẽ vào đường Yên Đỗ – đường Lý Chính Thắng bây giờ. Ngôi nhà cũ xưa, mái ngói rêu phong bao nhiêu năm của nhà thuốc Nhân Phong Đường, mới được xây dựng cao tầng, vừa hoàn thành chừng một tháng nay.

Đọc một bài nhớ thương Tân Định của một người hải ngoại trên báo Internet, tác giả là cựu nữ sinh trường Marie Curie ở Sài Gòn, nhắc nhớ quán cà phê Thu Hương, cà phê Văn Hoa–Đa Kao, bánh xèo Đình Công Tráng, giò

chả Phú Hương... của Tân Định. Quán cà phê Thu Hương, cả một thời thu hút đông đảo thanh niên nam nữ Sài Gòn, sau biến cố 30 tháng 4, quán cà phê mất tích này là một trong những nỗi tiếc nhớ của nhiều người. Từ đường Hiền Vương – đường Võ Thị Sáu bây giờ, rẽ vào đường Hai Bà Trưng vài trăm mét: quán Thu Hương, cùng phía nhà thờ Tân Định, với vườn cây rộng rãi sau hàng chắn song sắt thưa. Bây giờ đi qua đó, không ai hình dung được thuở trước có một quán cà phê dễ cảm, mà chỉ thấy những nhà cao tầng chen chúc hôm nay.

Rạp chiếu phim Văn Hoa, quán cà phê ở đó gọi là cà phê Văn Hoa, nay vẫn còn tại chỗ, trên đường Trần Quang Khải, sát khu Đa Kao, hiển nhiên chỉ khác là chủ mới, cà phê mang tên Cát Đằng, trên lầu của tòa nhà rạp chiếu phim mang tên

“Cinéma Văn Hoa.” Giò chả Phú Hương thuở trước thì nay cửa tiệm biến dạng, chia năm xẻ bảy, một căn nhà còn trưng biển hiệu Giò Chả Phú Hương, lại thấy nhiều tủ kính bày trên hè đường, phía trước cửa tiệm, một trong những tủ kính ấy ghi chữ lớn đậm: “Giò Chả Phú Hương chính hiệu.”

Đường Đinh Công Tráng, con đường nhỏ hẹp, từ nhiều năm được xem như “con đường bánh xèo,” đưa bánh xèo lên làm đặc sản của vùng Tân Định, vẫn ngày ngày nhộn nhịp khách tới. Chúng tôi thường ngồi uống cà phê tại một quán cóc, bàn ghế bày ra vỉa hè ở khúc đầu đường Bà Lê Chân. Con đường này cũng nhỏ hẹp như đường Đinh Công Tráng, nối từ đường Trần Quang Khải tới khu chợ Tân Định.

Chủ quán cóc duy nhất trên đường Bà Lê Chân là anh Thái Kỳ, thứ nam của cố họa sĩ Thái Tuấn – họa sĩ Thái Tuấn mất năm 2007, ở Tân Định. Con đường Bà Lê Chân mặc nhiên trở thành một nhánh đường của Chợ Tân Định, đông đảo bà con bán hàng trái cây, các thứ rau củ quả... dọc hai bên đường. Sinh thời, họa sĩ Thái Tuấn định cư tại Pháp, về Sài Gòn ở lâu dài, tới ngày mất. Hàng ngày họa sĩ Thái Tuấn ra ngồi ở quán cà phê của thứ nam. Ông nói, “Tôi thích ngồi ở đây ngó người đi Chợ Tân Định, nhiều lần gặp lại người thân quen từ bao nhiêu năm trước... Tôi đã sống ở vùng Tân Định này từ năm 1954 di cư vào Sài Gòn. Thuở thiếu niên, vào những năm 1930, tôi cũng đã vào ở Tân Định mấy năm, sau đó mới ra Hà Nội. Lúc đó, một người bạn tôi sinh ra tại đây, bảo rằng từ nhỏ đã thấy có Chợ Tân Định. Nghĩa là

Chợ Tân Định ít nhất đã được lập nên từ những năm đầu thế kỷ hai mươi. Anh đã thấy cái hầm tránh bom của Nhật ở sát bên Chợ Tân Định không? Cái hầm rất kiên cố, tôi mới vào nhìn lại, thấy mấy gia đình trú ngụ trong đó...”

Chúng tôi thì thường gặp người khách hàng Chợ Tân Định, chị Mộng Tuyền (ca sĩ, diễn viên cải lương) từ hải ngoại về, sáng sáng đi chợ, lần nào cũng ghé quán nói chuyện vui vẻ, nhận lời khen của dân Sài Gòn chúng tôi, “Buổi sáng nào vắng chị Mộng Tuyền đi ngang đây, con đường Bà Lê Chân bớt hẳn vẻ thắm tươi...”

Họa sĩ Thái Tuấn nói về mái-nhà-xưa của ông, sâu trong một ngõ hẻm đường Yên Đỗ, “Sau lưng nhà tôi ở là Bến Tầm Ngựa, khu đất rộng, dốc tho-

ai thoải xuống con kênh Nhiêu Lộc, chỗ tắm cho ngựa của các mã phu xe thổ mộ. Đặc biệt, các anh tài xế Taxi Sài Gòn thường tụ tập ở khu đất này, chơi thả ‘boule’ – trái bi sắt, trò chơi truyền thống của người Pháp. Đi dọc lên con kênh là gặp ngôi chùa Miên, rồi đến ngôi trường Đại Học Vạn Hạnh lập nên sau đó, như anh đã biết từ lâu rồi.” Chúng tôi đã biết từ thuở các bác tài xế Taxi còn chơi thả bi sắt, các bác xe thổ mộ tắm ngựa, có lẽ hình ảnh này chấm dứt vào khoảng cuối thập niên 60 của thế kỷ trước, khi Sài Gòn thừa thớt tới dần hết loại xe ngựa kéo.

Thời gian đó, chúng tôi cũng thường ghé Yếm Yếm Thư Quán ở đường Trần Văn Thạch – đường Nguyễn Hữu Cầu bây giờ – con đường bên hông Chợ Tân Định. Chúng tôi còn nhớ, những sách

do Yếm Yếm Thư Quán xuất bản có hàng chữ tiêu đề: “Góp lại từ bốn phương / Tung ra khắp bốn phương.” Yếm Yếm Thư Quán mất tích, con đường Trần Văn Thạch nói rộng, mất đi vẻ xinh xắn cảm động của một con phố nhỏ.

Tân Định còn một con phố nhỏ xinh xắn cảm động như vậy: đường Nguyễn Phi Khanh. Từ đường Trần Quang Khải mở ra như mũi tàu, hai bên sườn tàu là đường Trần Văn Thạch và đường Nguyễn Phi Khanh. Từ thuở trước, ở đầu kia của đường Nguyễn Phi Khanh có quán cà phê Thái Chi, quán nhỏ và rất sạch sẽ, chủ nhân rất khó tính, luôn cần nhắc nhở nếu khách cầu thả bữa bãi trong việc pha, uống cà phê. Quán không mang biển hiệu, khách gọi tên quán theo tên chủ nhân. Bà Thái Chi đã mất từ lâu, thân quyến của bà tiếp tục

đứng bán. Về sau, một dãy quán cà phê có mọc lên, bàn ghế bày chật hai bên vỉa hè khúc đường này.

Khi họa sĩ Thái Tuấn, người họa sĩ sống với hoài niệm Sài Gòn – đặc biệt trong đó là Tân Định – đi về cõi thiên thu, chúng tôi lại càng nhớ về Tân Định.

Nguyễn Đạt

Trích trong nhật báo Người Việt, CA

Nguồn: <http://www.tongsan.net/index.php?opt...-ngn&Itemid=66>

Hoài vọng Tân Định – Đakao xưa

Trên đô thị Sài Gòn cũ, khu Đa Kao – Tân Định có thể nói tập trung nhiều người tài hoa, cá tính, sành điệu... có đời sống văn hóa tinh thần khá phong phú và thể hiện nhiều nhất lối sống Sài Gòn.

Chỉ cách nhau một chiếc cầu thôi, Phú Nhuận của tôi lúc nào cũng là một khu phố xá hiền hòa, an phận so với vùng Tân Định – Đa Kao. Đi quá cầu Kiệu, khu Tân Định như mở ra một thế giới khác của Sài Gòn. Con đường Trần

Quang Khải bắt đầu không gian đó, với cây cao bóng cả sang trọng như ấp ủ một thời Sài Gòn xưa cũ đầu thế kỷ, năm nào vào đầu mùa gió chướng cũng đổ lá và mùa hè lại trút những cánh hoa dầu xoay lên đầu khách qua đường và trên những mái ngói của đình Nam Chơn.

Ông anh cả của tôi học trường Văn Lang ở đầu đường Trần Quý Khoách vẫn nhắc tới vị giáo sư – nhà thơ Vũ Hoàng Chương ròm tom, đi dạy học trên chiếc xích lô đạp đầu những năm 1960. Nhà thơ Nguyễn Sa Trần Bích Lan, nhạc sĩ Phạm Mạnh Cương cũng dạy ở trường này. Lớp có tới hơn 90 học sinh, ngồi chen chúc như cá mèi hộp.

Anh kể hồi đầu tháng 11 năm 1963, sau ngày ông Diệm bị lật đổ, trước trường giảng một biểu ngữ lớn có những câu thơ của thầy Vũ Hoàng Chương: Bao

chiến công từ xưa tới nay/ Sáng lên vì bởi chiến công này/ Lòng dân hòng súng mười phương lửa/ Trở lực nào cũng phải bó tay/ Giữa cơn chiến thắng nồng say/ Cùng hô: nước Việt đến ngày vinh quang/ Nam nữ sinh trường Văn Lang/ Mượn lời thi sĩ Vũ Hoàng kính dâng...

Gần chục năm sau thời đi học, anh chở tôi bằng chiếc honda dame mới toanh mới mua được nhờ đồng lương giáo chức, hãnh diện chạy qua khu Tân Định, chỉ ngôi trường cũ và chở tôi đến nhà (hay thư quán?) của một ông thầy khác – nhà thơ Đông Hồ. Ở đó, anh mua cuốn sách “Tục ngữ phong dao” bìa màu nâu của Nguyễn Văn Ngọc và từ đó, nó trở thành cuốn sách mà tôi mê mãi suốt thời thơ ấu cho đến khi bị thất lạc.

Nhà này nhỏ thôi, nằm trên một con đường nhỏ Trần Văn Thạch, nay

là Nguyễn Hữu Cầu. Anh bảo ở giảng đường Văn khoa, thầy giảng bài rất say sưa, thích bận áo dài. Ở nhà, thầy thích chưng hoa cúc hay phong lan, viết câu đối, xông trầm thơm ngát nhất là khi Tết đến. Quý mến thầy, anh sững sốt khi nghe tin ông bị đứt mạch máu chết trên giảng đường Văn khoa lúc giảng bài Trưng Nữ Vương của Ngân Giang. Lúc đó, anh đã đi dạy tuốt trên biên giới Việt Miên và chỉ biết thương vọng từ xa.

Ông Dương Hữu Đạt tuy sống trên đường Trần Quý Khoách nhưng lại cảm thấy gấn bó với khu Đa Kao, nơi ông sống từ hồi nhỏ trên con đường Albert Premier, nay là Đinh Tiên Hoàng, đoạn quận 1. Ông cho rằng người Sài Gòn thời đó sống chân chất hơn, hiền lành hơn và ở đô thị, mâu thuẫn giữa người Việt và Pháp không quá gay gắt.

Ông nhớ những người dân nghèo từ lục tỉnh lên sống lang thang trên đường phố khu Đa Kao, đánh giày hay bán sách đạo in bằng tiếng Pháp cho những bà đầm, anh lính hay viên công chức người Pháp. Họ kiếm sống từng bữa, ăn cơm hàng cháo chợ tằn tiện nhưng không tham lam. Nhiều lần ông thấy những người lính Tây say rượu nằm lăn ra trên đường ngủ, bỏ mặc xe đạp chổng trục bên lề đường. Mấy người đánh giày hay bán sách đạo dựng xe đạp lên, đạp mấy vòng phố xá chơi cho biết rồi đem đặt trở lại bên ông Tây say mèm.

Những người đạp xích lô đầu những năm 1950 hay đậu xe bên lề đường này chờ khách. Họ thích uống cà phê bít tất, còn gọi là cà phê vệt hay cà phê kho, đổ ra đĩa cho mau nguội, uống nhanh để còn lo chạy mồi. Trong khi nằm chờ khách, họ

nằm khểnh đọc báo Sài Gòn Mới của bà Bút Trà, mãi mê đọc truyện của các ông Thiếu Lăng Quân, Phi Long... Ông Đạt nghe mấy bà đầm Pháp kháo nhau rằng thật đáng ngạc nhiên khi dân lao động nghèo trên phố Sài Gòn rất thích đọc báo và có khi đọc sách nữa, điều không thấy có ở tầng lớp dân nghèo kiếm sống lề đường bên Pháp.

Khoảng thời gian đầu thập niên 1950, khu Đa Kao xôn xao vì một vụ tử tử thương tâm. Người chết là một bà xẩm, tên thường gọi phụ nữ người Hoa. Bà thuộc nhóm phụ nữ Hoa giúp việc nhà rất được người Pháp tin cậy, trả lương cao, cho phép đánh đòn con nít Tây mà họ trông nom, cho ăn, đưa đi học. Bù lại, họ trung thành với chủ, sạch sẽ, nấu ăn ngon, dạy dỗ và thương yêu đám con nít.

Người phụ nữ bất hạnh trong câu chuyện này làm việc nhà không có gì sai sót trong mắt ông chủ giàu có người Pháp, chủ hãng xe Rồng Xanh (Dragon Vert). Tuy nhiên, một ngày kia ông phát hiện bị mất một số tiền lớn và bà xẩm bị nghi ngờ. Không biện minh được, bà xẩm thất cổ tự tử để chứng minh sự trong sạch của mình.

Người dân ở đây sống lâu với người Pháp nên hiểu họ khá rõ. Với tâm trạng tha hương, những anh lính hay giới công chức Pháp thích hưởng thụ xả láng cuộc sống vui chơi ở thuộc địa, nhiều người chìm đắm trong men rượu quên đi nỗi nhớ quê hương và những căng thẳng khác. Đồng lương của họ được xài phung phí, chỉ sau vài ngày của kỳ lương là gần cạn. Thỉnh thoảng lại có những trận đánh nhau giữa phu xích lô, thợ đánh giày với

những người Pháp say rượu trước mấy cái nhà hàng khúc đường trước rạp hát Casino.

Sau khi tin tức về trận Điện Biên Phủ lan về Sài Gòn, người Pháp khu Đa Kao buồn và thu mình lại khiến người dân chung quanh không dám giao thiệp với họ. Ở gần nhà ông Đạt có anh lính Pháp kêu một anh chàng bán sách dạo có biệt tài thổi kèn bằng hai lá đu đủ, thổi cho hẳn nghe bài La Marseillaise, để rồi hẳn lắm bầm hát theo:

Allons enfants de la Patrie,

Le jour de gloire est arrivé!

Contre nous de la tyrannie,

L'étendard sanglant est levé,

Có lúc người thổi kèn lá thổi sai nhạc,

anh lính này bực bội càu nhàu. Tuy vậy, lần nào anh lính cũng cho tiền người thổi kèn lá. Và chỉ yêu cầu thổi cho anh ta nghe mỗi bài La Marseille, quốc thiều Pháp.

Mùa hè 1975, tôi thường lang thang ra khu lễ đường Trần Quang Khải để mua sách. Trên lễ đường, những người bán bày ra sách tuôn ra từ các nhà cho thuê truyện bị đóng cửa. Cuốn nào cũng được đóng kẽm sắt gáy, bọc ny lon, bên trong chỉ chít những dòng ghi vội ngày cho thuê mới nhất bằng bút nguyên tử, tức là bút bi theo cách gọi sau này. Tôi thấy có tên Nhà sách Toàn Hiệp, Tân Dân ở gần nhà tôi trên bìa mấy cuốn sách quen thuộc với tôi như “Đêm dài một đời”, “Thêm hoang”, “Phượng”... Xen kẽ giữa mớ sách bán khá rẻ là vài cái hộp gỗ, bức tranh nhỏ để tên xưởng mỹ nghệ Thành

Lễ, công ty mỹ nghệ Mê Linh nhưng giá khá cao.

Chục năm sau đó, tôi trở thành phóng viên và thường xuyên ghé nhà một anh chuyên rửa ảnh đen trắng thủ công trên con đường này, hỏi dò nhiều người quanh đó nhưng không ai nhớ chỗ nào đôi song ca Từ Dung – Từ Công Phụng mở quán cà phê có chiếc đàn piano trắng.

Trong lúc chờ đợi hình ảnh in trắng trong buồng tối, tôi tha thần đi bộ quanh khu Tân Định tìm đồ bán sold, đi tràn sang phía bên khu xóm Vạn Chài và dọc đường thơ thần, tôi phát hiện có quá nhiều cái đình chỉ trong một khoảnh đất không lớn. Đình Nam Chơn, rồi Đình Phú Hòa từng là nơi có quán cà phê của nghệ sĩ nổi tiếng Bảy Nhiêu, thân phụ của các nghệ sĩ Kim Cúc, Kim Lan. Đình

Sơn Trà trên đường Nguyễn Phi Khanh.

Trên đường Nguyễn Bình Khiêm là đình Tân An. Đình Nghĩa Hòa cũng trên đường Trần Quang Khải. Sau này đọc sách của tác giả Phụng Nghi mới biết xóm Vạn Chài (một cái tên hình dung về một làng ven biển chuyên đánh cá) ở vùng Đa Kao này là xóm của những người dân chài từ miền Nam Trung bộ di dân vào và khi đã ổn định, họ lập ra tới bảy ngôi đình để tiếp tục thờ Thành hoàng của làng đánh cá ở quê cũ, mà họ gọi là “vạn”.

Khu Tân Định, Đa Kao thú vị vì có rất nhiều con đường nhỏ nhưng sầm uất từ thời Tây, hàng quán quá nhiều, người tài cũng lắm. Bác Hai, chủ tiệm rửa ảnh kể tôi nghe về những hàng quán ngon mà giới công chức cao cấp thời trước 1975 thích, như nhà hàng Casino Đa

kao, có món Tôm hùm đút lò. Nhà hàng cơm tây La Cigale trên đường Đinh Tiên Hoàng và Phan Đình Phùng (Nguyễn Đình Chiểu) có món tôm cua ốc ăn với thứ nước chấm rất ngon. Mì ngon là mì Cây Nhãn ở đường Đinh Tiên Hoàng, bánh mì thịt dăm-bông pa-tê Bảy Quan đường Huỳnh Khương Ninh. Cà phê ngon phải là cà phê Thái Chi trên đường Nguyễn Phi Khanh.

Ở đường Huỳnh Tịnh Của có một ông họa sĩ mà lâu nay không thấy báo chí nhắc tới, ông Nhan Chí. Khi đến thăm một họa sĩ sơn mài nổi tiếng ở Sài Gòn, tôi được nghe ông ca ngợi về họa sĩ này: “Ông Nhan Chí vẽ chân dung bằng phấn tiên rất đẹp và sống động. Cách vẽ của ông là vừa vẽ vừa nói chuyện với người mẫu thật thoải mái, khiến mọi nét tự nhiên sinh động của cô người mẫu bộc lộ

ra hết”. Tài năng của ông thu hút những khách hàng là các vị đại sứ của Mỹ, Nam Dương, Hòa Lan và bà Ngô Đình Nhu trước kia có đến đặt vẽ chân dung.

Xưởng vẽ của ông ở số 60/55 H trên con đường này, nay không còn dấu vết. Đám trẻ nhỏ ở đó lại không quan tâm đến việc vẽ vờ của ông mà chỉ khoái cái bàn bóng bàn nhà ông vì ông Nhan Chí rất mê bóng bàn.

Trên đô thị Sài Gòn cũ, khu Đa Kao – Tân Định có thể nói tập trung nhiều người tài hoa, cá tính, sành điệu... có đời sống văn hóa tinh thần khá phong phú và thể hiện nhiều nhất lối sống Sài Gòn. Những dòng này chỉ là những nét chấm phá về một vùng đất mà người viết từng lang thang qua lại hơn ba mươi năm trước, từ khi biết cảm xúc khi nhìn bông dầu xoay tròn trên đầu, thấy đời thật vui

trong những buổi tối đi chơi với bạn bè, ghé ăn đêm trên vỉa hè chợ “nhà giàu” Tân Định. Hay từ những buổi sáng gần Giáng sinh se lạnh, mê mải chọn thiệp và ngắm cây thông bên nhà thờ Tân Định đường Hai Bà Trưng.

Phạm Công Luận

(Trích từ sách “Sài gòn chuyện đời của phố”, tập III)

18.10.2022

Tân Định của tôi

Cả hiểu tại sao, nhưng hễ cứ nghe ai nhắc hoặc nói đến hai chữ Tân Định là tôi lại thấy lòng nao nao, xúc động một cách kỳ lạ. Không kèm được. Chỉ mới nghe đến hai chữ Tân Định không thôi là đã thấy cả một quãng đời thơ ấu thần tiên như hiện ra trước mắt với biết bao kỷ niệm vui buồn thân yêu, cả một thời mới lớn vô tư đầy mơ với mộng, và cũng cả... một thời “đổi đời” khốn đốn chật vật lúc nào cũng chỉ nghĩ đến cái ăn, cái mặc...

Bao nhiêu kỷ niệm ngày xưa đó.

Đây ắp trong tôi chìm hơi thở.

Sắp xếp làm sao những mến thương.

Cho tròn nỗi nhớ khung trời cũ.

Đã ở Saigon, ai mà chả biết hoặc chưa từng đi ngang qua nhà thờ Tân Định?

Qua Hai Bà Trưng, con đường chính nối liền Phú Nhuận và... cứ thế đi thẳng tắp lên phố? Đi thẳng ra chỗ tượng đức Trần Hưng Đạo ở bến Bạch Đằng, giang sơn của Hải Quân, thì có lẽ chính xác hơn, nhưng phố Catinat và Bonard cũng đã nằm lẫn quần gần đâu đấy, chỉ cách có vài bước.

Cái đất Tân Định của tôi có nhiều... thú nổi tiếng lắm nhé. Rất rất nhiều thú.

Những nhân vật trứ danh của vùng quận nhất Tân Định nói chung, và khu Nhà Thờ (của tôi) nói riêng, thì... ối thôi hàng hà vô số, nhớ sao cho hết, và kể sao cho xuể?

Một thí dụ nôm na thôi, tầm thường thôi, nhưng chắc chắn sẽ còn rất nhiều người vào lứa tuổi sồn sồn như tôi khó mà quên cho được... Chú Hòa (còn được gọi một cách thân mật là Chí Hòa) có cái xe đẩy bán sirop đá bào ở đầu cái hẻm đối diện với nhà thờ Tân Định. Những buổi trưa nắng gắt mà được sà vào đầm đầm khuấy khuấy một ly “đá nhận” thoang thoang chút mùi chanh muối rồi nhắm nháp từng muỗng đá bào có xịt xịt tí sirop màu xanh màu đỏ, thì cứ gọi là... coi ông mặt trời như... ne pas, đã khát và mát ruột gì đâu!!!

Lại nhớ hồi tôi còn đầu tắt mặt tối với cái quán café cóc (sau 75 ấy mà, buôn bán nhì nhằng chỉ mong kiếm đủ tiền đi chợ hằng ngày thôi, có mấy ai mà chẳng phải thế, như tôi, nhỉ?) cũng ở ngay đầu hẻm, đã biết bao lần chú Hòa thương hại “giải vây” cho tôi vay tạm từng cục nước đá BGI để tôi phục vụ bán café “sữa đá” hay “đen đá” cho những người vừa tan lễ nhà thờ ủa vào hàng loạt... khiến tôi lính quỳnh tíu tíu pha pha chế chế luôn tay không kịp thở... và cái thứ hàng gì tôi bày bán cũng hết sạch nhẩn, chỉ trong nháy nháy, sau những giờ tan lễ ngày Chủ nhật.

Cái quán café cóc của tôi thật ra thì... chả có mấy người còn nhớ đến, nhưng nức tiếng lắm lắm cả Saigon lẫn Chợ Lớn là (quán đường hoàng) Café Thu Hương nằm gần ngã tư đèn xanh đèn đỏ

Hiền Vương (Mayer cũ và bây giờ hình như là Võ thị Sáu thì phải).

Ngày xưa, lúc đang còn trong thời kỳ nhặng nhố... sắp sửa thành người lớn, bọn ghiền ngồi café chúng tôi cứ phân vân không biết phải chọn café Văn Hoa Dakao hay Thu Hương Tân Định để được nghe những bài nhạc ngoại quốc “mới ra lò”, thịnh hành nhất, romantique nhất... Văn Hoa thì nhạc hay, âm thanh hay và có mấy cô caissières yé yé xinh xẻo nhưng café lại chỉ tạm tạm thôi, nên chúng tôi đóng đô Thu Hương thường hơn, vả lại những hôm lười đi xa, tôi chỉ việc băng qua đường là đã tới, gần xít.

Gần xít hơn nữa là cái quán bánh xèo Đình Công Tráng, rộn rịp từ xế xế chiều cho đến tối khuya, lúc nào cũng tấp nập người và xe (nghe nói sau gần 40 năm rồi mà đến bây giờ vẫn còn tấp nập xe và

người, cả ngày lẫn đêm nữa cơ đấy!).

Đi quá thêm vài ba bước nữa là tới cái ngõ hẻm của Nghệ sĩ Tùng Lâm, danh tiếng thì... cả nước biết. Tôi thường đi bằng tắt ngang cái hẻm này mỗi ngày để ra chợ, cái hẻm đâm thẳng vào hông chợ, đầu hẻm có xe nước mía (pha lẫn với dâu Đà Lạt) của chị Tám, trời thần ơi là ngon, nhất là được uống vào những buổi tối cúp điện.

Có lẽ chưa có loại nước uống nào trên thế giới, theo tôi nghĩ, mà vừa rẻ, vừa đã khát, vừa ngon lại vừa bổ như nước mía, nếu đừng để ý đến cái đám nhặng xanh bay vùn vụt trên những xác mía đã được ép lấy nước rồi, cũng như những đản mía chưa ép...

Cứ gì phải ra tận ngoài Hà Nội để mò đến Chả Cá Lã Vọng mới thưởng thức cho

được cái món chả cá thì là chấm mắm tôm? Chả cá Sơn Hải ở ngay ngã ba Lý Trần Quán và Đinh Công Tráng (còn gọi là Calmette) mà không ngon ư? Cứ gọi là lịm cả người đi ấy chứ! Và trong cái ngõ hẻm sát kế bên còn có một nhân vật, lúc còn sinh thời, đã từng làm mưa làm gió trong giới điện ảnh hồi đó: tài tử Đoàn Châu Mậu, bố của Tuyền, cô bạn học cùng lớp với tôi ở M.C. và cùng học Violon với ông xã nhà tôi ở trường Quốc Gia âm nhạc.

Một cô bạn tính tình hiền hậu, lành như cục đất, ai nói gì cũng chỉ ngón ngón cười...

Cô bạn này của tôi đã có đạo, trước 75 một chút, cùng với Đức Huy là một Duo khá nổi tiếng trong làng ca nhạc Saigon.

Cha Tr. của giáo xứ Tân Định những năm 70 cũng là một nhân vật được nhắc đến... khá nhiều, nhất là trong giới trẻ. Một thần tượng, một hiện tượng... lạ thì đúng hơn, đáp ứng được cái “máu hip-pie” của bọn choai choai chúng tôi lúc bấy giờ. Những buổi lễ của Cha, dành riêng cho giới trẻ, lúc nào cũng đông nghẹt!

Bọn con gái chúng tôi mê nhất là bộ râu quai nón của Cha, giọng nói từ tốn “lìm cả hồn” và những bài giảng rất là giản dị và cởi mở, những bài Thánh ca soạn theo thể loại mới, nghe mà cứ “ngơ ngẩn cả người”... vì hay!

Tôi biết, đã có khối con chiên ghé bồng dựng trở thành... ngoan đạo, chăm chỉ sốt sáng đi lễ nhà thờ không bỏ sót chủ nhật nào, cũng chỉ vì ... Cha. Và trong số những con chiên ghé đó có tôi.

Sát bên nhà thờ Tân Định là trường Thiên Phước. Ngôi trường đạo này là của các Sơ, chỉ nhận toàn con gái và có một đặc điểm rất dễ thương là bắt các nữ sinh phải mặc đồng phục váy màu hồng thay vì mặc váy màu xanh nước biển đậm và blouse trắng như các trường đạo khác (Couvent des Oiseaux, Régina Pacis và Régina Mundi... chẳng hạn).

Cứ đến giờ tan học là cả khu Tân Định nhộn nhịp hẳn lên với một đàn bướm màu hồng khổng lồ ríu rít tủa ra xúm đông xúm đỏ các gánh hàng rong túc trực sẵn trước cổng trường, trông vui mắt đáo để. Quà vặt của vùng Tân Định là có tiếng dầy. Có tiếng là ngon ! Mà cũng có tiếng là đắt!

Chả thế mà người ta vẫn thường kháo với nhau là “Chợ Tân Định chỉ dành riêng cho những dân nhà giàu, bán

toàn hàng “tuyển” nên mắc như quỳ (?), mà cũng đúng thôi, tiền nào của nấy!”

Chả ngoa tí nào sất, thật, dân vùng Tân Định, phần lớn là “có máu mặt” cả mà!

Những ngôi nhà lịch sự xinh xắn trong các con hẻm tương đối rộng rãi nếu so với những con hẻm của các vùng khác, và những cửa tiệm kang trang buôn bán sầm uất ngoài mặt đường... đã nói lên rằng thì là...

Quận Nhất không phải khi không khi không mà được gọi là Quận Nhất, nghĩa là nhất trong các quận của Saigon! Và những lý do để dẫn chứng thì kể đến... mai, mốt cũng chưa hết.

Trước tiên phải kể đến lý do... yên ổn : năm 68 trong trận Mậu Thân, cái đất

Tân Định chả suy xuyễn một mảy may nào, ở đâu nhốn nháo chứ quanh vùng tôi ở vẫn cứ êm ru bà rù.

Và kiểm lại trong ký ức, tôi rất ít khi nghe nói tới các băng đảng anh chị xuất thân hay những hành vi phạm pháp xuất phát từ cái xứ Tân Định. Chỉ cần nhiều đó thôi, thế đã đủ là lý do chính đáng hàng đầu để chán vạn dân Saigon... ôm ấp giấc mơ có được “hộ khẩu” trong vùng này chưa nhỉ?

Thế thì văn hóa anh? Yếm Yếm thư quán trên đường Trần Văn Thạch chắc nhiều người trong giới chữ nghĩa vẫn chưa quên. Còn nữa, đối diện với chợ Tân Định, ngay đầu cái xóm sát với nhà thuốc bắc Kim Khuê (có trưng một ông hổ to thật to, và thật, đứng chình ình trong tiệm) là chỗ cho mượn sách với một kho truyện phong phú... không thể tả được!

Trên thì giới dưới thì sách, thôi thì không thiếu một thể loại hay tác giả danh tiếng nào. Những Văn Bình Z.28, “Lửa cháy Thành Phiên Ngung”, “Thủy Hử” hay Kim Dung hay Duyên Anh hay Ian Fleming. v. v... đã góp cái vốn kiến thức cho biết bao già trẻ lớn bé không chỉ vùng Tân Định.

Còn giới văn nghệ sĩ tụ tập trong vùng này thì đông vô số kể. Nào là nữ ca sĩ Bạch Quyên và Tuyết Mai của những năm “hồi đó lâu lắm rồi”, nào là nữ diễn viên kịch Mỹ Chi, nào là nữ sĩ Nguyệt Hồ nổi tiếng như cồn nhờ tài bói bài tây... Nói chi đâu xa, cũng vào đầu những năm 60, ngay trong cái ngõ trước cửa Nhà Thờ của tôi, ông hàng xóm Soạn giả Hoàng Khâm là... số dzách trong làng cải lương. Mỗi tối khuya mà thấy ông bách bộ đi tới rồi lại đi lui, phía bên kia đường

nhà thờ, để vắt tim nặn óc viết kịch bản dựng tuồng cho các gánh hát (hạng nhất thôi đấy nhé) là thiên hạ xung quanh nhìn bằng con mắt ngưỡng mộ ghê lắm.

Hiệu uốn tóc Mô-Đéc (dấu sắc) sát bên nách hiệu thuốc tây của nhà tôi cũng được các tài tử giai nhân của cả Saigon tận tình chiếu cố. Cô em Lìn Dí làm chủ tiệm này còn bà chị Lìn Chế có thêm một tiệm nữa, cũng tên Mô-Đéc nhưng nằm trên phố, đường Lê Lợi. Hai tiệm này lúc nào cũng đông nghẹt, nhất là vào những mùa Noel hay Tết, để thường khách đến “làm đầu” phải chờ đến cả tiếng đồng hồ mới được phục vụ. Chú Cóong, chú Cai... có những bàn tay bằng vàng, được các bà các cô “tán tiu” nhiều nhất. Cứ vào đây là khắc biết hết tuốt tuồn tuột những chuyện “trong nhà ngoài phố” của... cả nước, bảo đảm!

Chỉ cách nhau chưa đầy ba phút đi bộ, mà cái phố của tôi có đến hai rạp Ciné. Bên hông chợ là rạp Mô-Độc (dầu nặng), và mặt trước của chợ là rạp Kinh Thành.

Hai rạp này thay phiên nhau chiếu những phim Ấn Độ và cao bồi hay ra phết, thỉnh thoảng để thay đổi không khí lại mời các gánh Cải Lương hay Hồ Quảng về trình diễn, làm nghẽn cứng cả xe cộ lưu thông vào những giờ sắp mở màn hay văn tuồng.

Đấy là những dẫn chứng (mê ly chưa?), liên quan đến “cái đầu”, mà tôi chỉ đại khái sơ qua thôi.

Còn “cái bụng” ư ? Hai con đường Hiền Vương và Pasteur với một dãy các hàng phở, món Quốc hồn Quốc túy vang danh khắp năm châu bốn biển, chả là cái

nội của nền văn hóa ẩm thực của nước Việt Nam đó sao?

Dân sành sỏi chỉ ăn phở thịt bò ở Pasteur và phở gà trên đường Hiền Vương. Và Phở Pasteur đã trở thành bảng hiệu của vô số tiệm Phở, điển hình là ở Boston bên Mỹ, của Mr. Lê D. Tiệm bán giò chả Bạch Ngọc và Phú Hương, cũng trên đường Hiền Vương thì... lọ là phải ngon, nổi tiếng quá xá trời là ngon không đâu bằng.

Gì nữa ? À, cái quán điểm tâm cơm tấm bì, gần bên trường dạy lái xe hơi của ông nghị sĩ Huyền, cũng vẫn trên đường Hiền Vương, không thể không góp phần vào “nghệ thuật ăn uống” của vùng Tân Định. Cô Mỹ Trinh của quán này bây giờ lại góp phần vào nền kịch nghệ hải ngoại bên Mỹ nữa đấy.

Và nhắc đến tiệm hòm Tobia thì không ai là không biết. Không chỉ nổi tiếng ở Việt Nam mà thôi, tôi đã thấy bảng hiệu Tobia ở miền Nam Cali nữa cơ. Hình như bây giờ nằm trên đường Newland street của thành phố Westminster, gần nhà hàng Sea Food Cove thì phải (trước đó thì trên đường Edinger).

Không biết tiệm bán hòm này có liên hệ gì với vợ chồng Bùi và Cathy Tobia Tân Định, những người vẫn hay ngồi cùng... chiếu với vợ chồng tôi vào những ngày cuối tuần, hồi còn ở bên nhà?

Những “tai to mặt lớn” cũng không thiếu, khét tiếng nhất phải kể đến ngài “Th. đen” với chiếc Ca-ma-rô độc nhất vô nhị, luych vô cùng, nhất xú, vào những năm đầu 70.

Tiệm giày Trinh's shoes. Một biệt danh lẫy lừng trong giới ăn mặc thời trang của Saigon, Hảo Trinh's shoes, giới trẻ “xịn” thời đó ai mà chẳng biết?

Sở dĩ nói vòng vo, nhắc nhở tùm lum là tại vì... nhớ quá đấy mà.

Chả là đêm qua nằm mơ, tôi thấy tôi đang đi chợ hoa, những ngày giáp Tết, ở bên nhà, ở Tân Định, ở trước cái cửa hàng Pharmacie nhà tôi.

Tự dưng thấy quận ruột nhớ nhà, nhớ Tân Định, nhớ cái không khí tấp nập không có chỗ len chân trên những ngã đường xung quanh nhà thờ vào những đêm Noel, nhớ cái tíu tít rộn rịp mua sắm của những ngày sắp Tết, nhớ lung tung, nhớ đủ thứ, nhớ ơ là nhớ, nhớ quay nhớ quắt, nhớ chín ruột chín gan... nhớ quá lắm, Tân Định của tôi ơi!!!

Trong chuyến Mỹ du mới đây, gần hai tháng trước, tôi như tìm thấy lại được một phần nào cái hồn của Quê hương tôi trên xứ người. Đứng giữa khu Phước Lộc Thọ, bên tai nghe ríu rít đủ các thứ tiếng miền Trung Nam Bắc, trước mặt và xung quanh chỉ toàn những khuôn mặt của người cùng xứ sở, tôi thấy nỗi buồn tha hương vơi đi rất rất nhiều. Và dường như tôi hít thở được mùi vị của quê hương tôi đâu đây, trên những bảng hiệu đề chữ Việt, qua những món ăn thức uống thuần túy của Dân tộc tôi, và có đôi lúc tôi đã thoáng gặp lại cái khu Tân Định ngày xưa của tôi, ẩn hiện, bàng bạc, ngay trong khu Thương xá này, cách nửa vòng trái đất chứ không phải ở trong lòng nước Việt Nam.

Tôi đi để lại đường xưa.

Cùng bao kỷ niệm nắng mưa bên đời.

Ai về Tân Định xóm tôi.

Cho tôi nhận nhủ đôi lời nhớ thương.

Xa rồi những sáng mù sương.

Hoàng hôn nhạt nắng giáo đường thánh ca.

Tôi quỳ hồn bổng mưa sa.

Nhìn lên tượng Chúa, xót xa phận mình.

Bích Vân
22.10.2020

Tân Định xưa

Một thời để yêu và một thời để nhớ

Trong khi ngoài trời Nam Cali đang mưa gió dầm dề từ sáng đến giờ, và không biết bao giờ mới chấm dứt, làm Hoàng Nam gợi nhớ lại „Một Thời Đã Sống và Một Thời Đã Yêu“ tại Tân Định, Quận Nhất Sài Gòn.

Có lẽ nói không quá khi Hoàng Nam nói mình cũng là thổ địa của khu Tân Định. Tân Định là nơi chôn nhau cắt

rốn, từ khi còn là đứa trẻ nghịch ngợm đến khi trưởng thành, các hang cùng ngõ hẻm nào quanh vùng Tân Định Hoàng Nam đều có mặt (chắc nhờ vậy mới kiếm được bà xã trong khu Tân Định này hì..hì..).

Nay tuy đã xa Tân Định đã hơn 20 năm, nhưng mỗi khi nhớ đến hai chữ này thì trong tâm trí hiện ra biết bao nhiêu là kỷ niệm thân yêu.

Và đây là một trong những kỷ niệm khó quên từ lúc được gia nhập vào Hội Huynh Đệ Tâm Linh Subud vào năm 1971, có các bác và rất nhiều anh chị em huynh đệ cũng trú ngụ quanh quẩn trong khu Tân Định này

Trước hết xin bắt đầu là Bưu Điện Tân Định, thuộc Quận Nhất, trên đường

Hai Bà Trưng gần góc đường Hiền Vương, đối diện chênh chếch là Nhà Thờ Tân Định ở bên kia đường. Khu Bưu Điện có dãy nhà phía trước là văn phòng bán tem, bỏ thư, bưu phẩm, và dãy nhà phía sau là một căn nhà nhỏ, là nơi mà cả gia đình nhà anh Liêm Khiết Haryanto Trương Trọng Bình trú ngụ, vì ba của anh là Bác Trương Trọng Sơn được bổ nhiệm về đây làm Trưởng Ty Bưu Điện.

Gia đình Bác Sơn vào Subud rất đông, gồm hai bác, anh Lâm, Liêm Khiết, cô Lan, và nhiều người em. Vì Liêm Khiết học kiến trúc cùng lớp với Hoàng Nam tại Trường Đại Học Kiến Trúc từ năm 1966, nên Hoàng Nam hay đến nhà Liêm Khiết cùng học và làm bài chung trong căn phòng nhỏ (2m x 4m) của Liêm Khiết.

Đường Hai Bà Trưng nếu đi về phía đường Hiền Vương, và quẹo phải đường này là một khu có nhiều nhà chuyên bán phở gà, nổi tiếng nhất là tiệm Phở Gà Hiền Vương. Nếu quẹo phải vào ngõ đầu tiên sẽ thấy nhiều xe bán kem, mì phở, và quán nhậu ngay trên vỉa hè, đi tiếp vào trong ngõ nhà đầu tiên bên trái là nhà của Bác Ngô Đình Căn, vị Phụ Tá của Bapak từ năm 1961, đã khai mở cho Hoàng Nam vào Subud vào năm 1971, lúc này Hoàng Nam được 24 tuổi.

Bác Căn, một con người hiền lành mộc mạc, giọng nói chậm rãi, từ tốn với chòm râu bạc, và lúc nào nụ cười cũng luôn nở trên môi. Bác cũng thường đi xe đạp đến thăm nhà Hoàng Nam vào những năm 80 vào những chiều Chủ Nhật, Bác hay giảng về đạo Phật, và vẫn

còn nhớ Bác thường hay nói: "Con kiến cũng có thể thành Phật".

Vì Bác lớn tuổi nên Hoàng Nam thường đến đón Bác và đưa vào nhà Bác Dương Minh Châu trong Chợ Lớn để họp Phụ Tá mỗi tháng một lần, và còn nhớ Bác Căn cũng làm chủ hôn cho Murwadi Tấn, em ruột của Sophie Sudharmi Liên.

Trên đường Hai Bà Trưng nếu đi về phía Nhà Thờ Tân Định, cùng bên Bưu Điện cách độ năm căn là là tiệm chụp hình Thịnh Ký, là nhà của anh Phan Đình Việt, cũng học chung lớp với Hoàng Nam, anh Việt là Phó ban Kiến Thiết của Hội Huynh Đệ Tâm Linh Subud từ năm 1969.

Anh Việt người mập mạp, tính tình vui vẻ cởi mở, đã đứng ra trông nom, cùng với các anh em thanh niên kiến trúc như Liêm Khiết, Hoàn Toàn Phan Tiên Thăng, Mawardi Trương Trung Hậu, Hoàng Nam Đỗ Đình Hoài, và anh Hardjono Nguyễn Văn Mão, anh Dương văn Đào, em Margono Nguyễn Đăng Dũng... cùng nhau dùng sức lao động, trèo lên để thay lại tất cả các cột kèo nhà Hội Subud đã bị mục nát có nguy cơ làm sập mái.

Đi thêm vài bước là một cái ngõ có chú ba tàu có xe đá nhận sirô xanh đỏ, mà mỗi lần Trường tiểu học Thiên Phước bên nhà thờ Tân Định tan học là con nít học trò bu đầy xe. Buổi tối thì có kem của chú Sửu Sửu, kem của chú rất đặc biệt, ngon nhưng rất mắc, hôm thì kem dâu tây, hôm thì kem sầu riêng, đặc biệt hôm

có kem nhân thơm ngon hết xẩy, và chắc hẳn hồi đó năm 1960 mấy là không có hóa chất như bây giờ.

Cách ba căn nữa là nhà của Hoàng Nam, ở từ năm 1960 đến 1975, là tiệm Đức Xuân, đối diện ngay trước cửa nhà thờ Tân Định, năm 1973 nhờ có thêm một căn nhà trong ngõ bánh xèo đường Đinh công Tráng nên sau 1975 cả gia đình mới dọn vào trong này để ở.

Hoàng Nam có tất cả 7 người em thì có 4 người vào Subud, người em trai và em gái nay còn ở Tân Định và hai cô em kia thì đang ở bên Úc.

Trên đường Hai Bà Trưng đi tới góc đường Trần Văn Thạch là Chợ Tân Định, đi tiếp quẹo trái là đường Đỗ Chiểu, có Trường Tiểu Học Đỗ Chiểu do Bà Lư

Thị Thảo làm Hiệu Trưởng, Bà là trưởng ban Xã Hội của Subud, thường cùng phái đoàn anh chị em Subud đi phát gạo cho người nghèo, cô nhi, quả phụ. Trong trường này có gia đình Chị Nga được ở, là chị họ của Hoàn Toàn, cũng là người Subud.

Đi tiếp quẹo phải là đường Huỳnh Tịnh Của, có trường học mẫu giáo bên trái mà cô Sophie Liên bấy giờ là cô giáo, Iskandar Huân là con trai lớn của Hoàng Nam, là học trò của cô vào năm 1982.

Đi thêm một chút là đến ngõ Đỗ Phong Thuần thì quẹo trái vào trong đó có gia đình Anh Chị Nguyễn Hữu Dương ở cùng với bà Mẹ và cháu Tổ Nga, là một địa điểm tập Latihan một tuần một lần vào những năm thập niên 80, thường có Bác Ngô Đình Căn, Bác Trần Nhân

Nguyễn, vợ chồng Hoàng Nam hay đến tập.

Bây giờ trở lại đường Hai Bà Trưng đi về phía cầu Kiệu thì có rạp Chiếu Bóng Kinh Thành, có bán kem cây sữa trên đầu có mấy hột nho khô, rất ngon và nổi tiếng nhưng cũng khá đắt đối với tụi con nít. Đối diện có gia đình Chị Thuận, cháu Thư, cháu Thái cũng vào Subud sau năm 1975 do Bác Lê Thị Lê khai mở.

Đi tiếp qua đường Yên Đỗ, bên trái là nhà Thuốc Cam Hàng Bạc, đi vài căn là ngõ 451 Hai Bà Trưng, quẹo vào ngõ đến căn số 13 là nhà của cô Sudharmi Sophie Trần Thị Liên, Rusmini Trần Thị Hoa, Purwati Trần Thị Lan, gia đình em Murwadi Tấn, em Toàn và bác gái Trần Thị Lang.

Kế đến là nhà số 15 là nhà của Tạ Kim, cùng lớp với Hoàng Nam, Kim tuy không vào Subud nhưng có hai người anh là Tạ Văn Dưỡng và Tạ Thắng được khai mở sau năm 1975.

Nhà Tạ Kim bên cạnh nhà cô Sophie, có căn phòng nhỏ riêng biệt với nhà lớn, hình vuông mỗi bề khoảng 2.5 m, có cửa sổ nhỏ thông qua cô Sophie, hồi đó có một dạo buổi sáng Bác Lang, Má cô Sophie bán cuốn ngay trước cửa nhà, Hoàng Nam và Tạ Kim cũng hay ăn sáng ngay trong phòng nhỏ này và đĩa bánh cuốn thì thường đưa qua cửa sổ nhỏ.

Đi vào phía trong là nhà của gia đình Hoàn Toàn Phan Tiền Thắng, có Bác gái, chị Nhi, em Chi cũng tập Latihan, đối diện là nhà của gia đình Liêm Minh Trần Ngọc Bích & Halimah Nguyễn Phước

Thị Lý, và cô em gái được mở trước năm 1970.

Dưới chân Cầu Kiệu đường Hai Bà Trưng là gia đình anh Hợi cũng là dân Subud, nay anh ở bên tiểu bang Seattle hơn hai mươi năm nay.

Khúc đường Hai Bà Trưng chưa đến Cầu Kiệu, nếu quẹo tay phải là đường Trần Quang Khải. Vừa quẹo trái con đường này là một con đường nhỏ, nếu đi thẳng là Trường Trung Học Văn Lang mà Murwani Nguyễn Thị Ánh Thúy (vợ của Hoàng Nam) hồi xưa đi học, có những lần «cúp cua», hai đứa đến tiệm bánh cuốn Thanh Trì trên con đường này. Tiệm này nhỏ xiu, mỗi bề hơn 2m, có hai vợ chồng già làm chủ, bà vợ thì bán bánh cuốn, ông chồng thì hót tóc có độc nhất một cái ghế ngồi cho khách hót

tóc, và muốn ăn hai đĩa bánh cuốn thì phải chờ tráng bánh thật lâu.

Nếu đi thẳng đường Trần Quang Khải, đến đường Bà Lê Chân quẹo phải thì có cà phê quán cóc lề đường, và đi một chút quẹo trái vào trong ngõ là nhà của Mawardi Trương Trung Hậu cùng Mẹ và hai em Liên, Hiệp, là nơi tổ chức Selematan hôn nhân cho vợ chồng Hoàng Nam vào tháng 10 năm 1975, tham dự có khoảng 10 anh chị em.

Nếu đi tiếp trên đường Bà Lê Chân, bên trái là nhà của Cô Halimah Bùi Thị Thùy cùng con là cháu Sophia Bùi Thị Thanh Tâm, cách vài căn nữa là nhà in Bùi Văn Tạ cũng thuộc nhà của Lukita Bùi Văn Tự, hai nơi này là địa điểm đầu tiên tập Latihan, và cũng là nơi hay tổ chức Lễ Selematan sau 1975.

Nếu đi trên đường Trần Quang Khải, đối diện trước rạp chiếu bóng Văn Hoa là nhà Bác Cung Thị Chí, tên Subud là Sunarti, đây là địa điểm tập Latihan bên phái nữ hơn 20 năm, gồm khoảng 10 chị em, tập xong là mọi người về ngay.

Trở lại chợ Tân Định trên Đường Trần Văn Thạch thì có rạp chiếu bóng Modern. Đi tới quẹo mặt là Đường Lý Trần Quán (nay là Thạch thị Thanh), đi đến góc đường Đinh Công Tráng, bên trái là nhà vợ chồng Hoàng Nam, trước năm 1975 là tiệm Chả Cá Sơn Hải.

Hồi xưa mỗi lần Ông Thiệu, Ông Kỳ đến đây ăn là có lính gác đầy đường.

Từ năm 1991 đến năm 1994, nhà Hoàng Nam xem như địa điểm chính để tiếp đón các anh chị em Subud từ

nước ngoài về, một tháng trung bình tổ chức Selematan một lần gồm trên dưới 50 anh chị em, và nơi đây cũng là một trong những địa điểm tập Latihan nam vào buổi tối, tuần hai lần.

Westminster, 13 tháng 01 năm 2016

Hoàng Nam Hartono Đỗ Đình Hoài

Ký ức về Tân Định – Sài Gòn

Khu Tân Định – Đa Kao thuộc Quận Nhứt thành phố Sài Gòn là một trong những vùng tập trung nhiều tinh hoa của thành phố này, là vùng đất có nhiều cửa tiệm hoạt động nhộn nhịp, sầm uất.

Nhắc đến hai chữ Tân Định thì những ai sinh ra, lớn lên hoặc đã từng sống tại đây đều cảm thấy phần chấn, sẵn sàng mở lòng trao đổi dăm câu chuyện.

Bài viết này gợi nhớ đến các cửa hiệu đã tồn tại trước năm 1975 trên các đường Hai Bà Trưng, Đinh Công Tráng, Nguyễn Hữu Cầu, Trần Quang Khải, Thạch Thị Thanh, Võ Thị Sáu.

I. Đường Hai Bà Trưng: Khởi đi từ góc Hai Bà Trưng – Điện Biên Phủ (trước là Phan Thanh Giản)

A. Bên số chẵn (lề phải) đường Hai Bà Trưng có:

1. Tường bao nghĩa trang Mạc Đĩnh Chi, nay là mặt chính công viên Lê Văn Tám.

2. Văn phòng phẩm An Pha số 204: chuyên cung cấp văn phòng phẩm cho quân đội.

3. Cà phê Jean Martin số 206: bán cà phê xay hiệu Jean Martin, thuốc lá, bia

333, bia con cộp, nước ngọt nhưng chủ yếu là cà phê xay.

4. Cà phê Hòa Sanh số 208: bán cà phê xay, bánh kẹo và đồ hộp nhập ngoại nhưng chủ yếu là cà phê xay.

5. Bột nhi đồng Đức Thịnh số 210: bán và xay bột gạo, ngũ cốc. Từ năm 1970 cho Kỹ nghệ lạnh Lê Thái thuê (ông Thái có chiếc xe Chevrolet Camaro Z28 1967 màu vàng có lẽ duy nhất ở Sài Gòn và miền Nam lúc bấy giờ).

6. Cà phê Kỳ Sanh số 212: bán cà phê xay, bánh kẹo và đồ hộp nhập ngoại nhưng chủ yếu là cà phê xay. (Hàng ngày từ 17 giờ trước nhà này có ông già người Tàu bán xe bò bía).

7. Tiệm sắt Năm Tấn số 214: làm cửa, cổng và các vật dụng bằng sắt. (Hai

cua-rơ nổi tiếng thập niên 1960 Trần Gia Thu, Trần Gia Châu của đội Tổng tham mưu sống tại đây). Năm 1974 cà phê Kỳ Sanh mua lại và mở cà phê Phước Lai.

8. Ronéo Lửa Hồng số 216: chuyên in ronéo, đánh máy chữ. Năm 1970 có thêm quầy bán bút máy hiệu Pilot, Parker, Sailor, ... và máy photocopy.

9. Tiệm bán sơn và ống sắt, thép hình Đức Thành số 218. Năm 1973 chuyển ngành là Cà phê Đức Thành với logo cô gái mang tạp dề rót cà phê. Năm 1974, giới thiệu cà phê super (lấy theo tên loại xăng super). (Trước 1960 là xưởng gia công sắt Phong Thái của ông Nguyễn Hữu Thái với đôi câu đối treo hai bên tường như sau:

*Sắt đá bông hoa chì gang thép
Đồng thau hàn điện thiếc kẽm tôn*

Đôi câu đối này được Tiến sĩ Toán Nguyễn Hữu Anh còn nhớ và bổ sung)

10. Hẻm 220: năm 1960 xưởng Phong Thái gia công đồ sắt chuyển vô số 218/7 (ông Nguyễn Hữu Thái là cha của tiến sĩ toán Nguyễn Hữu Anh đậu tiến sĩ năm 24 tuổi, 1973 tại Hoa Kỳ, báo Sài Gòn có đưa tin, ông Anh là học trò của giáo sư Đặng Đình Áng). Gia đình ông Thái ở số 220B.

10c. Số 220C tư gia ông trung tá Nguyễn Chí Đức, giám đốc đài truyền hình trước 1975.

11. Nhà thuê Fatima số 222: thuê cờ, áo và bán tượng nhà thờ công giáo.

12. Tiệm hòm Tobia số 224: cung cấp quan tài cho giới thượng lưu Sài Gòn, đặc biệt quan tài kẽm cho quân nhân Mỹ

tử trận, tiệm có xưởng ở cuối hẻm 220.

13. Tiệm điện Mai Anh số 226: sửa chữa, quần mô tơ điện. Là nhà thầu phụ xây cầu Kiệu năm 1970.

14. Bưu cục Tân Định số 230, nay là Bưu điện Tân Định.

15. Tiệm Aba-jour Bùi Huy Mông số 232: bán chụp đèn các loại.

16. Trinh's Shoes số 234: bán giày nữ.

17. Thuốc lào 888 số 236.

18. Ảnh viện Thịnh Ký số 238–240: chụp hình, rửa hình, đặc biệt in hình lên đĩa sứ.

19. Tiệm may mui nệm xe hơi Mỹ Lợi số 242.

20. Pharmacie (nhà thuốc tây)

Kim Kính số 246. (nhà chị Bích Vân viết bài Tân Định của tôi ? Posted on 03/09/2016 by vuthethanh).

21. Tiệm uốn tóc Moderne (Mô Đéc) số 248.

22. Xe xi rô đá bào chú Hòa đầu hẻm 250. Trong hẻm có vài nhà chuyên đóng giày, dép da.

23. Tiệm vàng Đức Thái số 252.

24. Nhà sách Việt Trí số 254.

25. Tiệm ảnh Công Thắng số 256.

26. Tiệm vàng Kim Phụng số 258.

27. Giày Tiến Đạt số 260.

28. Trại hòm Vạn Thọ số 268: thành lập từ những năm 1945–1950.

28b. Đường Đinh Công Tráng.

29. Tiệm kính Kính Tiên với logo quả địa cầu mang mắt kính số 274.

30. Trường dạy đánh máy chữ Lecta-son số 278.

31. Phòng răng nha sỹ Nguyễn Văn Đorm (đại úy quân y) số 282.

32. Giày Bata số 284–286.

33. Khách sạn Đức Hưng số 288–290 (sau là khách sạn Hai Bà Trưng).

34. Ảnh viện Luyến số 292.

35. Xe mắt kính ông Kế trước số 292.

36. Vô tuyến điện Quang Lộc số 294.

37. Nhà thuốc Đông Cao Các – Kim Khuê số 298: bán thuốc đông y (có chưng con cạp nhồi bông).

38. Xe mắt kính ông My trước số 298.

39. Nhuộm Thủ Đô số 300: nhuộm quần áo và chuyên bán áo montagout.

40. Tạp phẩm Vĩnh Chanh: bán vật dụng và có tủ kem phía trước.

41. Lò bánh mì điện Vĩnh Thái số 308.

42. Tiệm thuốc bắc Kỳ Hòa Đường số 310.

43. Tiệm mì hủ tiếu số 312.

43b. Đường Trần Văn Thạch (nay là Nguyễn Hữu Cầu).

44. Chợ Tân Định: được xây dựng vào năm 1926 trên khu đất bao quanh bốn con đường Hai Bà Trưng – Nguyễn Văn Đorm – Mã Lộ – Nguyễn Hữu Cầu,

là một trong những ngôi chợ lâu đời nhất Sài Gòn, trung tâm thương mại cho cư dân của khu Tân Định và các vùng lân cận. Chợ kinh doanh thực phẩm tươi sống, thực phẩm chế biến (heo quay, giò chả, v.v...), thực phẩm khô, ăn uống, giày dép, trái cây và vải vóc. Là địa điểm tham quan mua sắm cho các du khách.

45. Đường Nguyễn Văn Đuộm (nay là Nguyễn Văn Nghĩa): có các sạp bán trái cây, thịt heo quay, ...

46. Nhà thương Tân Định (nay là Bệnh viện quận 1) số 338.

47. Tiệm چاپ khô số 340–342.

48. Tiệm thịt bò Thanh Thế số 348.

49. Garage Chín Lê số ..... (nay là công ty Trục vớt cứu hộ).

50. Ảnh viện Mỹ Quang số 366.

51. Quán bida ..... số 390.

52. Giặt nhuộm Tô Hồng số 398.

53. Phở bò Xuân Hiệp số 402.

54. Tiệm xe đạp Trần Xuân Cường số 404.

54b. Hăng gạch bông Vân Sơn góc HBT–TQK.

54c. Đường Trần Quang Khải.

55. Tiệm văn khảm đồng Tiến Hưng số 462.

B. Bên số lẻ (lề trái) đường Hai Bà Trưng có:

1. Xưởng cơ điện Nguyễn Văn Búp số 205–207.

2. Tư thực Nguyễn Công Trứ số 261–261B.

3. Lò bánh mì Boitou số 259A.

3b. Đường Hiền Vương (nay là Võ Thị Sáu).

4. Chi nhánh Tín Nghĩa ngân hàng với logo thần tài cầm hai râu tiền (tượng trưng cho sự giàu sang phú quý) của ông Nguyễn Tấn Đời (chủ hãng gạch Đời Tân) số 265–267. Tư gia ông Đời ở số 121 Yên Đỗ.

5. Nhà in Việt Hải số 269.

6. Hớt tóc Thời Trang số 271.

7. Ảnh viện Đức Lan số 273 (thập niên 1980 bán lại cho nhà may Phú).

8. Nhà may Đô Hội – Paris Mode số 275: chuyên may veston. Năm 1974

chuyển về đường Pasteur (góc Pasteur – Lê Thánh Tôn).

9. Cà phê sân vườn Thu Hương số 279: bán thạch chè, nước giải khát, cà phê phin, cà phê chế biến theo gu Pháp quốc, cà phê pha ra có màu nâu và trong. Thợ rang là ông Sáu (nhà ở đường Bạch Đằng, xéo rập Cao Đồng Hưng – Bà Chiểu). Buổi tối quán thường mở nhạc Pháp bằng đĩa than. Năm 1971, con rể ông Thu Hương là một trong những người khởi xướng phong trào nuôi chim cút, bán cút giống, trại cút đặt ở cuối biệt thự.

10. Phở bò Nghĩa Lợi số 281 (còn gọi là phở bà Bé): phở bò nấu đúng khẩu vị bắc, người gốc bắc thường đến đây thưởng thức. Vợ chồng nhạc sỹ Văn Phụng thường đi ô tô Mustang đậu trước nhà 216 rồi đi bộ qua đường dùng phở.

Năm 1973 sang quán thành phố Minh Chí.

11. Công ty xuất nhập khẩu ..... số 285 (sau là trường mầm non Tuổi Thơ).

12. Nhà sách công giáo Caritas số 289.

13. Đại Nam ngân hàng số 289.

14. Xe bột chiên ông ..... bán buổi chiều trước Đại Nam ngân hàng.

15. Nhà thờ Tân Định số 289: (xem thêm trên Bách khoa toàn thư mở Wikipedia). Nhà thờ đổ chuông vào: 5 giờ, 12 giờ và 18 giờ.

16. Thiên Phước học đường số 295 (nay là trường THCS Hai Bà Trưng) với bảng tên Nữ tu dòng thánh Phaolô

– Thiên Phước học đường – Tiểu học Trung học đệ I cấp – Cô nhi viện: trường nằm trong họ đạo Tân Định, do các nữ tu dòng thánh Phao-lô thành lập và điều hành gần 100 năm (tính đến năm 1973). Đầu tiên chỉ là trường Sơ cấp nhỏ, theo thời gian, trường đã phát triển và mở lần lên các lớp tiểu học rồi trung học đệ nhất cấp đến trung học đệ nhị cấp. Năm 1973 trường có 45 lớp với sĩ số hơn 2.700 học sinh. Dạy bậc trung học có 54 giáo sư (trong đó có 9 nữ tu); dạy bậc tiểu học và mẫu giáo có 46 giáo viên (trong đó có 14 nữ tu). Soeur Aimée de Jésus Trần Thị Phước là hiệu trưởng.

Mục đích của trường là gieo vãi lời Chúa trong các tâm hồn, hướng dẫn tinh thần học vấn trong suốt 13 năm học từ mẫu giáo đến tú tài. Ngoài sự học vấn, các em đã hăng hái tham gia các công

tác xã hội như đi thăm viếng và ủy lạo các chiến sĩ ngoài tiền đồn cũng như các thương bệnh binh tại các bệnh viện. Về văn nghệ, các em đã sốt sắng tổ chức các buổi trình diễn để gây quỹ xã hội học đường, kết quả rất tốt đẹp. Về thể dục – thể thao, các em được luyện tập một cách đều đặn suốt các năm học. Với mục đích của nhà trường, cũng như sự tận tâm hướng dẫn của ban Giám đốc và giáo sư, chúng tôi hy vọng các em sẽ trở thành các tông đồ nhiệt thành trong giáo hội và những công dân hữu ích cho nước nhà. (trích Kỷ yếu Thiên Phước 1973).

17. Xe mắt kính ông Tổ cuối trường Thiên Phước.

18. Tạp phẩm Kim Thịnh số 297.

19. Nhà thuốc Kim Tân số 309, biểu tượng ông già sáu múi: bán thuốc đông y

(có chưng con gấu nhồi bông).

20. Hẻm Mỹ Thái Hằng số 311: bên phải hẻm có xe mắt kính ông Nghĩa. Bên trái hẻm có tiệm cho thuê sách (tiểu thuyết, truyện chương Kim Dung, ...) và bán tạp phẩm như dây thắt lưng, hộp quẹt, bút máy, ...

21. Phòng răng Nha công ..... số 313.

22. Nhà thuốc Quý số 315.

23. Tiệm bánh ..... số 317.

24. Alimentation Nguyễn Minh số 321.

25. Bazar ..... số 339.

26. Tiệm đồng hồ ..... số 341.

26b. Đường Nguyễn Đình Chiểu

26c. Tiệm may Phương Mỹ, số .....

27. Sửa ống nước .....

27b. Một số xe bán bánh mì thịt, pa-tê, chả lụa: Ba Lẹ; ...

28. Tiệm đồng hồ .....

28b. Hẻm số 371 (hẻm cư xá sĩ quan cảnh sát quốc gia): hẻm vô cổng sau trường Đỗ Chiêu và trường Tân Định.

29. Cơm gà Hồng Phát số 385.

30. Rạp hát Kinh Thành số 387–389: rạp chỉ có ghế gỗ. (nay là Fahasa Tân Định).

31. Tiệm điện ..... số 395.

32. Bác sỹ ..... số 411.

33. Gas Thái Lai (sau là thạch chè Thái Lai) số 413.

34. Ngân hàng BFC – Banque Française Commerciale số 415.

35. Nhà bảo sanh Lương Kim Vy số 437–439–441.

35b. Đường Yên Đỗ (nay là Lý Chính Thắng).

36. Thuốc cam Hàng Bạc – Nhơn Phong Đường số 447B.

II. Đường Đinh Công Tráng (đối diện nhà thờ Tân Định): hướng đi từ Hai Bà Trưng:

A. Bên số lẻ (lề phải) đường Đinh Công Tráng có:

1. Nhà bảo sanh An Kỳ số 65 (nay là nhà tập thể).

2. Ngũ hành miếu số 74 (nay là khách sạn).

3. Hẻm 76 thông ra đường Thạch Thị Thanh và Võ Thị Sáu.

4. Lớp nhạc của nhạc sỹ Vũ Chấn số ..... (sau là phòng khám bác sỹ Vũ Lê Chuyên).

B. Bên số chẵn (lề trái) đường Đinh Công Tráng có:

1. Tiệm ảnh Duy Hy (đóng cửa năm 1995) số 80.

2. Hẻm số 36 : Cư xá cảnh sát quốc gia. Nghệ sỹ Tùng Lâm trước sống tại đây.

3. Trường trung học Les Lauriers – Vinh Quang số 2: tư thực, dạy bằng tiếng Pháp theo chương trình Pháp, sau có thêm chương trình Việt. (Năm 1947 nhạc sỹ Lam Phương đã học tại

trường này). Sau 1975 là trường Văn Minh, nay là trường tiểu học Đuốc Sống cơ sở 1.

III. Đường Nguyễn Hữu Cầu (trước là Trần Văn Thạch): hướng đi từ Hai Bà Trưng:

A. Bên số lẻ (lề phải) đường Nguyễn Hữu Cầu có:

1. Tiệm trà Con Chuột – Tăng Trục Ký, số 127: bán trà các loại, bánh bích quy, mì ăn liền hai cua, hai tôm.

2. Tiệm trà Ích Ký số 123: bán trà các loại, bánh bích quy, mì ăn liền hai cua, hai tôm.

3. Tạp hóa Thành Thới.

4. Tạp hóa Kiên Lợi.

5. Kem Bạch Tuyết.

6. Tiệm thuốc bắc ..... số
81.

7. Hẻm số 79: thông ra hẻm 36 Đinh Công Tráng. Đầu hẻm có quán bánh cuốn chả lụa; 3 ghế hớt tóc và trại bán gà vịt.

B. Bên số chẵn (lề trái) đường Nguyễn Hữu Cầu có:

1. Chợ Tân Định.

2. Đường Mã Lộ.

3. Yếm Yếm thư quán số 72C.

4. Rạp chiếu bóng Kinh Đô (Cinéma Modern – Mô Đec) số 72.

5. Hẻm Sáu Hộ số 52.

6. Khách sạn Đồng Lạc số 28.

7. Tiệm văn hóa phẩm Thế Giới số
22.

8. Bar Thăng Long số 2.

IV. Đường Thạch Thị Thanh (trước là Lý Trần Quán): hướng đi từ Nguyễn Hữu Cầu

A. Bên số lẻ (lề phải) đường Thạch Thị Thanh có:

1. Tiệm giặt ủi Long Thành số 89.

B. Bên số chẵn (lề trái) đường Thạch Thị Thanh có:

1. Đường Hiền Quang: thông ra đường Nguyễn Phi Khanh gặp Sơn Trà đình.

2. Trường mẫu giáo Mạnh Mầu số 96 (nay là trường tiểu học Đuốc Sống).

3. Chả cá Như Ý số 82–80–78.

4. Tiệm mì hủ tiếu số 76.

5. Hẻm Tiên Dược số 74.

6. Tiệm sửa chữa vô tuyến điện Selecta Radio số 70 của ông kỹ sư Phan Quang Tấn (giáo sư trường đại học kỹ thuật Phú Thọ, chuyên viên nhà máy giấy Cogido).

7. Chả cá Sơn Hải số 64 với biểu tượng con cá bao quanh bởi đèn néon xanh, để vô quán phải qua năm bậc cấp, đặc biệt có món ốc nhồi hấp gừng.

8. Trường Minh Trí hẻm số 62.

9. Trường Michelet 2: dạy lớp mẫu giáo chương trình Pháp, cũng là biệt thự của chủ trường Michelet) số 30. (Nay là nhà tập thể).

V. Đường Võ Thị Sáu (trước là Hiền Vương): hướng từ góc Nguyễn Phi Khanh

A. Bên số chẵn (lề phải) đường Võ Thị Sáu có:

1. Hớt tóc Đơ số 10B.

2. Đèn thờ đức Trần Hưng Đạo, số 36.

3. Sở vệ sinh số 42–44 (nay là Công ty Môi trường đô thị).

3b. Đường Lý Trần Quán (nay là Thạch Thị Thanh).

4. Trường tiểu học Michelet (dạy chương trình Pháp văn) số 60 (nay là trường tiểu học Trần Quang Khải).

5. Phòng mạch bác sỹ Nguyễn Thị Hạnh số 66.

6. Đại lý tivi Sharp số 90A (đầu hẻm con kết).

7. Trường dạy lái xe Giáp Văn Thập số 90. Ông Giáp Văn Thập là dân biểu Sài Gòn.

8. Phòng răng Trương Văn Ngọc (giáo sư trường đại học Nha khoa Sài Gòn) số 90G.

9. Nhà diễn viên La Thoại Tân số 96.

10. Hẻm 98 có cư xá của người Pháp nên thường gọi hẻm bà đầm.

11. Hẻm Mayer số 106 thông ra hẻm 220 Hai Bà Trưng: trong hẻm có nhà của các giáo viên dạy lái xe và bãi để xe Jeep cao (xe tập lái) của trường dạy lái xe Mayer.

12. Cơm tấm cô Tám số 114: cơm

tấm bì chả, bánh mì bò kho, ...

13. Tiệm uốn tóc Thanh Long Mới số 118: chuyên uốn tóc, trang điểm, đặc biệt làm tóc giả. Nữ nghệ sĩ cải lương Mỹ Châu là khách vip tại đây.

14. Trường dạy lái xe Mayer số 120.

14b. Đường Hai Bà Trưng.

15. Giò chả Lan Hương số 126: chuyên chả lụa, chả quế và thịt đông.

16. Tiệm bánh kẹo Chí Nghĩa số 136: chuyên làm bánh, kẹo các loại.

17. Hẻm Hiền Vương số 140 có: xe mì hủ tiểu Thành Ký; quầy tráng bánh cuốn và các món ăn khác.

18. Biệt thự số 142 của chủ nhân rạp Kinh Đô. Có lúc là salon Mayer (bán xe hơi).

19. Văn phòng phẩm Bích Hội số 144A.

20. Hẻm 146 dẫn vào trường Lasan Đức Minh.

21. Phở gà Hương Bình số 146.

22. Tiệm thuốc bắc Hạnh Hòa Đường số 148A.

23. Phở gà Bắc Hà số 148E.

24. Phở Bình số 150.

25. Tiệm sơn Thiện Lợi số .....: bán sơn, véc ni, xăng pha sơn, ...

26. Tiệm hàn xì Nam Kim số 160B: chuyên hàn gió đá, hàn điện.

27. Hẻm Đức Mẹ La Vang số 160: vô hẻm rẽ trái ra đường Pasteur gặp viện Pasteur, nhà may áo dài Thiết Lập; đi

thẳng dẫn ra đường Nguyễn Đình Chiểu (nay là Trần Quốc Toản), bước sang bên kia là đường Huỳnh Tịnh Của.

28. Nhà may Thái Lai số 164A.

29. Nhà may Tân Hà số 168A.

30. Tiệm ảnh Nam Hưng số 168B.

31. Giò chả Phú Hương số 168.

B. Bên số lẻ (lề trái) đường Võ Thị Sáu có:

1. Đường Phan Tôn.

2. Tường bao nghĩa trang Mạc Đĩnh Chi (nghĩa trang của giới thượng lưu Sài Gòn, trước còn gọi là đức thánh Tây) nay là công viên Lê Văn Tám.

3. Nhà may Gòong số .....

4. Trại hòm Quảng Tế số .....

5. Nhà may ..... số .....
6. Giò chả Bạch Ngọc số .....
7. Đường Trần Tấn Phát (nay là Trương Quyền): có chung cư nằm sau trường Nguyễn Công Trứ. Nghệ sỹ Mỹ Chi ở tại đây.
8. Tiệm hớt tóc ..... số .....
9. Nhà may ..... số .....
10. Kỹ nghệ lạnh ..... số .....
11. Bi da ..... số .....
(góc đường Duy Tân).
12. Cạnh tiệm bi da có: ghế hớt tóc ông già và sạp báo trên lề đường Duy Tân.
13. Đường Duy Tân (nay là Phạm Ngọc Thạch).

14. Cây xăng Duy Tân.
15. Tiệm hớt tóc Hồi Xuân.
16. Cây xăng Pasteur.

VI. Đường Trần Quang Khải: hướng đi từ Hai Bà Trưng:

A. Bên số lẻ (lề phải) đường Trần Quang Khải có:

1. Đình Phú Hòa số 159: Vào những năm 1960 đình là nơi tổ chức diễn tuồng tích hát bộ, dân trong vùng đến xem rất đông. Quán cà phê của nghệ sỹ cải lương nổi tiếng Bảy Nhiêu (thân phụ của các nghệ sỹ Kim Cúc, Kim Lan) từng đặt tại đình này.
2. Tiệm cho thuê sách Đức Hưng số 145.

3. Tiệm sắt và sửa ống nước Đức Kim số 147C.

4. Tiệm đàn Thu số 147B.

5. Tiệm hàn xì Nguyễn Văn số 147A: chuyên hàn gió đá, hàn điện.

6. Sửa Vespa Mai Văn số 143: chuyên sửa xe Vespa, Lambretta.

7. Nhà bảo sanh Chung Nam Quế số ..... ;

8. Rạp hát bộ số 115 (nay là Cục thuế quận 1).

9. Tư gia cụ Đào Văn Hội tại số 101-103 Trần Quang Khải. Cụ Hội là tác giả các cuốn sách : *Danh nhân nước nhà; Gió bụi quan trường; Mười lăm năm đèn sách; Phi Âu ký sự* v.v... đăng trên Thư viện Tiểu Lùn (<https://tieulun.hd.free.fr//>).

10. Đình Nam Chơn số 29.

11. Quang Nam Phật đường số 17.

12. Tiệm vàng Tiến Phát số 13.

B. Bên số chẵn (lề trái) đường Trần Quang Khải có:

1. Phòng mạch bác sĩ Nguyễn Văn Hạnh số 218: chuyên khám chữa bệnh trẻ em.

2. Số 194–196: Thập niên 1950 đến 1960, là nhà bảo sanh Ngô Liêng (Mater-nité Ngô Liêng, Sage femme d'état Ngô Liêng Chơn, tốt nghiệp Y khoa đại học Hà Nội). Sau là trường Tân Thạnh; nay là Trường đại học Kinh tế tp.HCM cơ sở D. (tác giả Nguyễn Đắc Thịnh sinh tại đây)

3. Quán cháo lòng góc đường Trần Quang Khải – Trần Nhật Duật.

4. Xóm Vạn chài.

5. Xóm Văn Hiến.

6. Trường Sơn Hà (nay là trường Trần Quang Khải cơ sở 1) số 68/29B.

7. Rạp hát Văn Hoa – Đa Kao số 62: có máy lạnh, ghế nệm, hệ thống âm thanh tối tân, màn ảnh lớn và giá vé rẻ. (Nói năng dài dòng văn tự bị chế giễu là “văn hoa đa kao”).

8. Cà phê Văn Hoa số 60.

9. Nhà in VĂN ĐÀN số 66: chuyên in cho nhà xuất bản Kim Anh truyện: Ba miền mười khuôn mặt; Tuổi Sài Gòn – Nguyễn Thị Hoàng; Vết thương dậy thì – Túy Hồng; v.v...

10. Ảnh viện Ngọc Chương số 20B.
[<https://www.pinterest.com/pin/115756652914844910/>]

VII. Đường Nguyễn Hữu Cảnh
(nay là Nguyễn Văn Nguyễn): hướng đi từ Trần Quang Khải

A. Bên số chẵn (lề trái) đường Nguyễn Văn Nguyễn có:

1. Hăng Sáo – Des Montreuil: chuyên sản xuất cửa cuốn, màn sáo cửa sổ quay tay cho các biệt thự (sau năm 1975 là nhà máy cơ khí Tân Định, nay là Ficohome – Horizon Tower) số 214 Trần Quang Khải (biệt thự số 65 Mạc Đĩnh Chi có dùng màn sáo này).

B. Bên số lẻ (lề phải) đường Nguyễn Văn Nguyễn có:

1. Tiệm mài dao, kéo, tông đơ Trường Sơn số 24: nơi mài tông đơ uy tín của thợ hớt tóc Sài Gòn.

2. Xóm Chùa có dân di cư 1954 sinh sống.

3. Chùa Phước Thành số 214/19/27.

VIII. Đường Trần Khánh Dư

1. Trường tiểu học Trần Khánh Dư số 53 Trần Khánh Dư.

2. Cuối đường giáp với kênh Nhiêu Lộc có vựa vật liệu xây dựng Tư Hương.

3. Nhà thờ ..... nay đã di dời.

4. Thánh thất tịnh Cao Đài (Thánh thất Tân Định) số 53/112 Trần Khánh Dư.

Ngoài ra, một số địa điểm thuộc vùng Tân Định như:

– Trường tiểu học con trai Tân Định (École de Garçon Tan Dinh): Năm 1970 trường đổi tên là trường Trung tiểu học Tân Định. Niên khóa 1973–1974 phát triển thành trường Trung học đô thị Tân Định (dạy học sinh tiểu học và trung học cơ sở và có cấp lớp 10). Nay là Trường tiểu học Nguyễn Thái Sơn, cổng trước số 12 Huỳnh Tịnh Của, cổng sau đi vào hẻm số 371 (hẻm cư xá sĩ quan cảnh sát quốc gia).

– Số 50 Huỳnh Tịnh Của trước là tư gia của nhà văn Nguyễn Hiến Lê².

² Trích Kỷ niệm với Nguyễn Hiến Lê của Bàn Bá Lân : ... Tuy nhiên cũng phải hơn một năm sau (tức 1955), tôi mới có dịp tìm đến gặp ông tại nhà ở số 50 đường Monceaux (sau này đổi ra Huỳnh Tịnh Của) Tân Định.

– Trường nữ sinh Đồ Chiểu (École Des Filles Tân Định, nay là Trường THPT Nguyễn Thị Diệu) số 12 Nguyễn Đình Chiểu (nay là đường Trần Quốc Toản). Năm 1954, trường trung học công lập Trần Lục từ Phát Diệm di cư vào Nam và ở ghép (dạy vào buổi chiều). Niên khóa 1972–1973 trường Trần Lục dời đi quận 10 và chuyển thành trường cấp II–III công lập Nguyễn Du.

– Tiểu học Tư thực Nguyễn Huệ số 17/17 đường Yên Đỗ: có lớp luyện thi ĐỀ THẤT BẢO ĐẢM³ với thầy Phan Văn Là, học lớp này phụ huynh chỉ làm giấy cam kết với Trung tâm và đóng một khoản lệ

3 Kỳ thi vô lớp 6 công lập năm 1970 lớp của thầy Là có: Đinh Thị Thu Ánh (nhà số 300 HBT) đậu Á khoa trường Gia Long; Nguyễn Thanh Long (nhà số 47/116 Nguyễn Đình Chiểu/ Trần Quốc Toản) đậu trường Nguyễn Thượng Hiền; Nguyễn Đắc Thịnh (nhà số 218 HBT) đậu dự khuyết trường Trần Lục, học lớp 6P2 niên khóa 1970-1971. Tác giả Vũ Thế Thành cũng là cựu học sinh trường Trần Lục.

phí, khi học sinh đậu vào Đề Thất (lớp 6) trường công thì mới đóng số bạc là bốn ngàn đồng (năm 1969–1970), nếu trượt không phải đóng thêm một khoản nào nữa.

– Rạp chiếu bóng Casino – Đa Kao (nay là rạp Cầu Bông) số 207 Đinh Tiên Hoàng.

– Thạch chè Hiến Khánh số ..... Đinh Tiên Hoàng: bán thạch sợi nhỏ trắng đựng trong chén nhỏ với đá bào, chè đậu xanh nấu đặc, bánh xu xê, bánh gai.

– Hải Ký mì gia.

– Sơn Trà Đình số 113A Nguyễn Phi Khanh.

– Nữ công gia chánh Kim Dung số 79 Nguyễn Phi Khanh: bà Phạm Kim

Dung là chủ, chuyên dạy làm bánh, mứt các loại và cắm hoa.

– Cơm tấm cô Ba số 100 Nguyễn Phi Khanh: cơm tấm rất ngon vì được nấu bằng nước luộc thịt.

– Bảo sanh Hà Đông Hà góc Bà Lê Chân – Mã Lộ. (tác giả Vũ Thế Thành sinh tại đây)

– Trường trung học Văn Lang (nay là trường trung học cơ sở Văn Lang) số 51 Trần Quý Khoách.

– Việt Nam học đường số 56A Trần Quý Khoách (góc Nguyễn Văn Nguyễn).

– Trường Huỳnh Khương Ninh (nay là trường THCS Huỳnh Khương Ninh) số 61 Huỳnh Khương Ninh.

– Trường Huỳnh Thị Ngà số 10 Trần Nhật Duật (nay là Ban quản lý hạ tầng).

– Trường Bác Ái (người Tàu) trên đường Trần Khắc Chân.

– Vạn Thọ cổ tự số 247 Hoàng Sa: có Phòng khám bệnh từ thiện trong chùa điều trị các bệnh về xương khớp.

– Sài Gòn Ấn quán (số 35 đường Nguyễn Đình Chiểu / Trần Quốc Toản. Đối diện cổng sau trường Tân Định / Nguyễn Thái Sơn.) của ông Trương Vĩnh Lễ nay là Cơ sở 2 của Nhạc viện Thành phố Hồ Chí Minh (tiền thân là trường Quốc gia Âm nhạc Sài Gòn ra đời năm 1956).

– Đường Điện Biên Phủ (trước là Phan Thanh Giản) có: Tư gia giáo sư toán học Đặng Đình Áng số 162; Nhà may Lến số 154; Tiệm đóng sách Văn Thơ số 150.

– Đức thánh Chà (đã giải tỏa) đường Lý Văn Phức.

Dựa vào trí nhớ của: bản thân, các anh em, các bạn, chúng tôi cố gắng thống kê được các bảng hiệu như trên, chắc chắn còn thiếu sót rất nhiều địa chỉ khác (những dấu ..... là những thông tin không còn nhớ). Mong muốn thì nhiều mà sức người có hạn, rất mong người đọc thông cảm bỏ qua sai sót.

Các cửa hiệu trên đã từng hoạt động nhộn nhịp trước năm 1975 tại các trục đường khu Tân Định. Nay thì “Vật đổi, sao dời”, chủ hiệu đa phần đã khuất núi, nhà thì đổi chủ nên chỉ còn vài cửa tiệm do con cháu duy trì đến nay (tháng 12 năm 2024) như:

1. Ảnh viện Ngọc Chương số 20B Trần Quang Khải.

2. Cơm tấm cô Tám số 114 Võ Thị Sáu.

3. Xe mì hủ tiếu Thành Ký hẻm 140 Võ Thị Sáu.

4. Nhà thuốc Kim Tân số 419 Hai Bà Trưng.

5. Thuốc cam Hàng Bạc – Nhơn Phong đường số 447B Hai Bà Trưng.

6. Cà phê Đức Thành số 218 Hai Bà Trưng.

Sài Gòn 23.12.2024

Nhớ về Xóm Chùa – Tân Định

Tôi được sinh ra tại nhà bảo sanh Chung Nam Quế trên đường Trần Quang Khải và lớn lên trong khu xóm nhỏ cuối đường Nguyễn Hữu Cảnh nay là đường Nguyễn Văn Nguyễn.

Từ đường Trần Quang Khải đi thẳng đường Nguyễn Hữu Cảnh, cuối đường có mũi tàu chia ra hai nhánh:

– Nhánh bên phải là xóm lớn dẫn

ra bờ kênh Nhiêu Lộc nay là đường Hoàng Sa, có chùa Vạn Thọ, một công trình kiến trúc đặc biệt mang dấu ấn của kiến trúc sư lão thành Cổ Văn Hậu, vừa tạ thế ngày 16/9/2021, hưởng thọ 87 tuổi. Mô hình Thư viện quốc gia Sài Gòn do ông thực hiện cũng đoạt giải thưởng quốc tế từ những năm 1970.

– Nhánh bên trái chỉ gồm mười hộ dân nên gọi là xóm mười căn, trong xóm có một ngôi chùa rất nhỏ là chùa Quảng Thành, không biết ai đã dựng nên và nó đã tồn tại ở đó bao lâu rồi.

Chỉ một khu xóm nhỏ mà có đến hai ngôi chùa, có lẽ thế nên xóm được gọi chung là Xóm Chùa.

Hai ngôi chùa trong khu xóm nhỏ,

Bởi thế nên mới gọi Xóm Chùa.

Lúc tôi còn nhỏ cả hai xóm đều chưa có nước máy (phông tên – fontaine) nên chính quyền có làm một cái giếng ngay đầu hai xóm để dân ra đây xếp hàng lấy nước về dùng. Mãi đến năm 1966 khu xóm Chùa mới có nước máy.

Đám học trò nhà nghèo xóm Chùa chúng tôi đa phần học tại trường con trai Tân Định, con gái học trường Đỗ Chiểu, hai ngôi trường công lập lâu đời ở vùng Tân Định.

Năm 1965–1966 vào lớp năm (lớp 1), sau vài ngày được phụ huynh đưa đón cho quen đường, lũ chúng tôi cùng rủ nhau rảo bộ đến trường, đến góc đường Trần Quý Khoách gặp Việt Nam học đường và trường Văn Lang, tiếp bước qua Hăng Sáo – Des Montreuil rồi ra đường Trần Quang Khải, tại đây nhìn sang bên kia

đường là Hăng gạch bông Vân Sơn với những dãy kệ trưng gạch bông các loại, quẹo phải sang bên kia đường Hai Bà Trưng là nhà bảo sanh Lương Kim Vi, đi tiếp trăm bước đến đường Nguyễn Văn Mai, quẹo phải rồi đi thẳng đến đường Huỳnh Tịnh Của, quẹo trái đi tiếp đến trường.

Bao nhiêu điều mới lạ, đi vô cổng trường được uống sữa Mỹ, nóng hổi thơm ngon lắm, rồi chào cờ, hát quốc ca, tập đọc, tập viết, được chơi đùa ở sân trường rộng lớn dưới bóng cây thấp và râm mát, so với khu nhà lụp xụp của chúng tôi tại Xóm Chùa thì đúng là một thiên đường.

Chúng tôi rất thích và chăm đi học.

Sau đây nhắc một số kỷ niệm về hai ngôi chùa gần nhà tôi:

Chùa Vạn Thọ có thầy trụ trì Bửu Tuyền thường làm từ thiện, tặng quà cho người nghèo trong xóm mùa lễ Vu lan. Trong chùa có phòng khám miễn phí chuyên trị các bệnh về xương khớp bằng các bài thuốc đặc chế từ cây nga truat và một số loại thảo dược khác. Thầy Bửu Tuyền thật phúc hậu, đạo đức và được sự yêu mến của các Phật tử cũng như xóm giềng.

Chùa Quảng Thành có trụ trì là sư thầy Thích Nguyên Khánh. Cổng chùa luôn mở nên bọn trẻ xóm mười căn chúng tôi thường vào chơi.

Thầy Thích Nguyên Khánh dáng đậm người, khoan thai, nét mặt hiền từ,

tính tình ôn hòa. Ngoài việc kinh kê, thầy chuyên tâm chế biến thuốc nam, sống cuộc đời bình dị, chan hòa với thiên nhiên. Thầy chuyên chữa các thứ bệnh bằng châm cứu, uống thuốc nam do chính thầy bào chế, rất công hiệu.

Sau ngày 30/4/1975 cả nước đều khó khăn, trăm thứ thiếu thốn, thuốc để chữa bệnh hầu như không có, chỉ có thuốc Xuyên tâm liên chữa tất cả các loại bệnh (thuốc chữa bá bệnh).

Sau khi ra trường, bước vào đời, tất bật mưu sinh tôi phải làm đủ nghề: chụp hình, sửa chữa điện cơ, ... Do tính chất công việc thất thường nên việc ăn uống không đúng giờ và thức ăn không thích hợp nên tôi bị chứng đại tiện ra máu.

Nhớ tài chữa bệnh của thầy Nguyễn Khánh, tôi chạy ngay qua chùa cầu cứu thầy. Thầy bắt mạch rồi lập tức châm cứu và cho tôi uống vài viên thảo dược, như phép lạ chứng này dừng ngay. Thầy tiếp tục chữa bệnh cho tôi hơn một tháng thì hết hẳn cho đến nay, không bao giờ tái phát.

Những năm 1990 tôi có anh bạn người Đức – kỹ sư điện, qua Việt Nam du lịch và học tiếng Việt. Bữa nọ dẫn bạn đi ăn cháo vịt, chỉ bát tiết canh tôi hỏi bạn dám ăn không? Bạn gật đầu ăn hết còn khen ngon. Chở bạn về khách sạn xong, tôi về nhà chuẩn bị ngủ thì ... bíp bíp tiếng máy nhắn tin của tôi kêu lên: Call me phone number .... (thời đó chỉ có máy nhắn tin), lại chạy đi nhờ điện thoại gọi đến khách sạn, bạn nói không ổn, đi ngoài cả chục lần rồi, mệt quá. Tôi

nói bạn tạm lấy nước pha ít muối uống đỡ rồi sáng mai sẽ đưa bạn đến đi chữa bệnh.

Hôm sau tôi chở bạn đến chùa, bạn ngạc nhiên lắm. Tôi mỉm cười nói yên chí, nhà sư này sẽ chữa cho bạn hết bệnh. Tôi trình bày với thầy Khánh bệnh tình của bạn, thầy kêu bạn nằm xuống để châm cứu, bạn tôi chần chờ vì sợ, hăn nói em sợ Sida, tôi nói lại với thầy. Thầy ngẫm nghĩ rồi nói vậy sẽ chữa bệnh mà không cần châm.

Sau khoảng mười lăm phút được cứu ẩm các huyết đạo, bạn tôi khỏe hẳn và được thầy cho ba gói thuốc uống, bạn ngăn ngừa vì thuốc có mùi cây lá. Tôi nói cứ uống đi, hiệu nghiệm lắm. Cả ngày hôm ấy và hôm sau, bạn không còn đau bụng và đi ngoài nữa, cười và luôn miệng

khen good good. Từ đấy về sau không bao giờ dám đụng đến tiết canh.

Trước khi về Đức, bạn nhờ tôi xin một mớ thuốc đem về nước phòng thân. Ngờ đâu mẹ của bạn đôi khi bị chứng này, bạn liền lấy thuốc cho uống, mẹ bạn cũng khen thuốc hay quá. Hầu như năm nào bạn cũng qua thăm tôi vào dịp Giáng Sinh, mỗi lần trở về Đức bạn đều nhờ tôi xin thuốc đem về cho mẹ.

Lúc tôi hơn ba mươi tuổi, chưa vợ, nhận thấy cốt cách của tôi, thầy Khánh ngỏ ý nhận tôi làm đệ tử chân truyền để truyền dạy các món thuốc cứu người và một số môn bí truyền, song vô duyên nên tôi không được làm đệ tử của thầy.

Lúc rồi, thầy Khánh kể chuyện cuộc đời của thầy. Những lời thầy nói ra luôn

có một khí chất riêng và khiến cho người nghe phải phục. Lúc trẻ thầy bị lính Bình Xuyên dí bắt, thầy chạy vô chùa trốn sau tượng Ông thiện Ông ác, có lẽ thầy được các thần che chở bảo vệ nên sau một lúc kiếm không thấy, chúng đành bỏ đi.

Khí giận bốc lên trong lòng nên Thầy rắp tâm đi học võ để phòng thân.

Hợp duyên thầy gặp được ông thầy Tàu trên núi, ngoài võ nghệ cao cường còn giỏi chữa bệnh, giỏi bấm độn, ... nhận làm đệ tử.

Thầy Khánh nói xin học võ để trượng nghĩa giúp đời, ông thầy Tàu chẳng nói chẳng rằng bắt thầy Khánh ngày qua ngày làm những việc vặt chẻ củi, rửa chén, nấu cơm, ... Đang ngồi làm thì thầy Tàu đứng phía sau cầm gậy vụt vào

lưng, biết đâu mà tránh, còn bị ông quở: “Muốn học võ mà người đánh không đỡ được thì không nên học, người nên học làm thuốc chữa bệnh cho bá tánh”.

Nhân duyên là thế và nhờ trí óc minh mẫn, thầy Khánh thông tuệ y đạo, lãnh hội toàn bộ các bài thuốc chữa bệnh, cách nhận biết cây thuốc và vị thuốc, cách chế biến các loại thảo dược, thuật bấm độn và nhiều bí kíp khác của ông thầy Tàu.

Xóm mười căn có anh chàng du thủ du thực, dân du côn, ai thấy cũng né. Bữa đó ngày rằm, thầy vừa tụng kinh xong, đang xếp áo tràng thì tên du côn không biết hứng chí chạy xộc vô chùa ôm cả đĩa trái cây trên bàn thờ Phật, bà con la ó rần, thầy Khánh chẳng nói gì chỉ bước nhanh đến vỗ nhẹ lưng anh chàng và hỏi: Đi đâu vậy con? Thế là hấn đứng

ngay đơ không cục cựa, tay vẫn ôm đĩa trái cây.

Thầy Khánh bắt đứng một lúc, mẹ chàng ta mới qua chùa lạy Phật xin tha cho, cả xóm nói nó bị Trời trừng. Thầy chỉ vỗ nhẹ giải huyết, anh chàng vội bụng đĩa trái cây đặt lại vị trí cũ, quay ra xá thầy như tế sao, rồi ba chân bốn cẳng dông thẳng.

Chưa hết, hôm sau hẳn kéo thêm mấy đồng bọn du côn tới Chùa. Thầy nghĩ họ đến để phục hận, nhưng không, họ đến để hỏi thầy vị trí của huyết nào mà đánh vô bị như vậy?

Thầy nói thầy có làm gì đâu, việc đó là do Trời Phật phạt đó. Từ đó trở đi hẳn không dám phá làng phá xóm nữa.

Thầy giảng đây là bí kíp điểm huyết, nhưng nếu nặng tay sẽ gây chết người. Phải là cao thủ mới thi triển được công phu này. Đây là việc thực trăm phần trăm, có lẽ tác giả Kim Dung cũng từng chứng kiến nên mới đưa vô các tác phẩm kiếm hiệp của ông.

Lại nhớ có lần tôi bị nhức xương khớp, nhờ thầy Thích Nguyên Khánh chữa trị nhiều ngày. Hôm đó, tôi có việc về trễ, hơn năm giờ chiều tôi mới về nhà. Chị Hai, người làm công quả đã đóng cửa chùa nhưng thầy Khánh nói con ra mở cổng sắp có khách đến, y như rằng chỉ lát sau tôi qua chùa. Chị Hai hỏi sao thầy biết có khách, thầy nói nhờ bấm độn.

Thầy Thích Nguyên Khánh đã mất hơn mười năm rồi, chỉ tiếc không có đệ tử ruột để truyền lại các bài thuốc và các

món bí truyền. Các bí kíp này coi như tuyệt tích trên đời, thật uổng phí.

Đó phải chăng là quy luật, có rất nhiều rất nhiều thứ trên thế giới này kể cả chúng ta, xuất hiện và tồn tại trên cõi đời rồi cuối cùng đều dần mất đi theo thời gian, bị con người lãng quên, không còn ai nhớ đến nữa.

Ước gì cho thời gian trở lại để chỉ xin học thầy Thích Nguyên Khánh một vài bài thuốc đơn giản, trước là giúp cho bà con, sau là lưu giữ và truyền lại hồn cốt của dân tộc cho thế hệ mai sau. Nhưng thời gian vẫn luôn êm ả, miệt mài, lặng lẽ trôi xuôi chẳng bao giờ trở lại.

Vẫn còn đó những ký ức thời thơ trẻ, nơi xóm cũ tôi đã sống những năm 1960 và 1970, xóm Chùa khu Tân Định – Sài Gòn.

Khi còn nhỏ những trò chơi của lũ con trai (trên dưới mười tuổi) thường là năm mười, cá sấu lên bờ, chơi u. Lớn hơn một chút thì chơi chọt đao, đánh bông vụ, tạc lon, cướp cờ, dích hình, búng thun, bắn bi.

Thời điểm đó xóm Chùa chưa được bê tông hóa, vẫn còn đường đất lồi lõm bụi mù vào mùa nắng, bì bõm nhếch nhác vào mùa mưa. Lũ con trai bọn tôi rất tinh nghịch, quậy phá, thường bày những trò tai quái.

Đến giờ đi học, mấy chị học trường Gia Long, Trưng Vương, .., mặc áo dài trắng vào mùa mưa vừa ra ngõ là bọn con trai thường giả bộ chơi đánh nhau, rượt nhau chạy ngang qua các chị lại canh ngay vũng nước dơ rồi đập nước văng tung toé làm vấy bẩn áo dài của các chị.

Các chị la làng, kêu trời kêu đất, đành phải về nhà thay quần áo trắng khác còn bọn tôi cười khoái trá rồi mạnh dứa nào dứa nấy trốn mất.

Mùa mưa còn trò chơi bắn bi lỗ, giao ước khi bị thua phải ngậm viên bi do người thắng bắn ra xa (thường thì viên bi này được bắn để lặn vô vũng nước dơ), đem về cái lỗ nhả ra đúng vào lỗ thì mới được tha, nếu không thì bị bắn ra xa và lại đi ngậm đem về bỏ vô lỗ tiếp.

Thời đó bi làm bằng thủy tinh trong suốt, bên trong có nhiều hoa văn màu sắc rất đẹp, có loại bi thủy tinh đục có vân cũng rất đẹp. Có đứa bạn tính keo kiệt không chịu bỏ tiền ra mua bi mà chuyên đi lượm những viên bi được loại ra do bị mòn, mờ, đục, mẻ ... để chơi, hoặc lượm những viên đá, sỏi tương đối

tròn rồi mài lại thành viên bi chơi. Một hôm hẳn lượm được một viên khá tròn màu trắng lẫn xám xen vài chấm đỏ đem khoe bọn tôi và bắt đầu mài cho tròn, đang mài dưới đất thì viên đó vỡ vụn ra, hẳn cầm mảnh vụn lên ngửi: cắt chớ, hẳn la lên rồi chạy mất làm bọn tôi được một trận cười như nắc nẻ.

Mùa Tết đến lũ chúng tôi thường đi lượm pháo không nổ kịp bị văng ra từ những dây pháo dài, để gắn vào súng pháo bắn chơi. Chế súng bắn pháo rất đơn giản, chỉ là hai khúc cây dài khoảng 15cm, một đầu cột dây thun, đầu kia cột một cây đinh để kẹp tim pháo, dây thun được kéo vô đầu pháo chỉ cần lấy nhang đốt vô dây tim pháo là nó đứt ra bay theo hướng đầu súng.

Một hôm trong xóm có nhà đốt dây pháo dài khoảng ba mét, trong lúc pháo vẫn nổ thì bọn con nít đã nhào vô giành giật những viên pháo chưa nổ bị văng ra ngoài, tôi cầm cây súng bắn pháo bắn đại vô đám đông lũ nhỏ đang lượm pháo, tiếng pháo nổ vang thì bỗng nhiên thấy thằng nhỏ bằng cỡ tôi đang lượm pháo tự nhiên la lên và khóc thét chạy ra ngoài tay ôm hạ bộ, cái quần tà lỏn bị bung ra phất phơ hai mảnh. Thì ra viên pháo của tôi bắn vô tình bay vào quần của nó và nổ.

Mùa cúng cô hồn tháng 7, bọn nhóc chúng tôi cũng chuyên đi lòng vòng trong xóm để giật đồ cúng, tiền xu (5 cắc, 1 đồng, ...). Trong nhóm đi giật khác có mấy anh cao lớn, khỏe hơn thường đem cái rổ để hứng tiền từ chủ nhà ném ra, nhóm bọn tôi nhỏ hơn nên thường thua

thiệt, không tranh lại họ, tôi nghĩ ra kế : lấy cây nhang đang cúng canh mấy anh đó vừa hứng được tiền là tôi chích nhang vô đít mấy anh, bị đau quá phải buông tay là rỏ rơi xuống, thế là bọn nhỏ chúng tôi nhào vô giật tiền, giữa đám xô bồ ồn ào, mấy anh đâu biết ai là thủ phạm.

Nhà tôi ở ngay trên sông, kênh nhiều Lộc bây giờ. Thời đó nước sông còn trong và sạch lắm, không ô nhiễm như bây giờ, bọn nhỏ chúng tôi thường xuyên bơi sông, chủ yếu là bơi kiểu... chó vì đâu biết bơi các kiểu sải, ếch, bướm, ngựa và hay biểu diễn nhảy chúi xuống nước.

Năm đó tôi khoảng 11-12 tuổi, có cô bé nhà bên rất dễ thương cũng đang tập bơi nhưng chưa biết nhảy chúi, tôi nổi máu anh hùng nhảy biểu diễn cho nàng

xem, thường ngày chỉ đứng trên sàn nhà mình nhảy xuống sông cách mặt nước sông khoảng hai mét, nhưng hôm đó tôi leo lên mái nhà cách mặt nước sông khoảng sáu mét để nhảy xuống cho oai. Một, hai, ba ùm xuống sông rồi bỗng thấy phía dưới mình trông trống, đưa tay ra sau rờ mông thì mất tiêu cái quần tà lỏn (thời đó làm gì có quần bơi), thế là lặn luôn không dám trồi lên và bơi tới cái quần đang nổi lênh bênh trên mặt nước, túm lấy lặn tiếp ra thật xa mặc vào, trên bờ nàng cười quá làm tui quên một cục bơi thật xa.

Có nhiều chuyện xảy ra trong đời, lớp bụi thời gian đã khiến tôi hầu như quên mất một số chuyện, không còn lưu lại chút thông tin nào nhưng những câu chuyện trên vẫn ghi đậm trong trí nhớ

của mình về xóm Chùa, nơi tôi đã rời xa bốn mươi bốn năm dài./.

Sài Gòn, 09.11.2021

Nguyễn Kim Thuận

Nguồn: <https://saigonthapcam.wordpress.com/2021/11/16/nho-ve-xom-chua-tan-dinh/>

Một số hình ảnh Tân Định xưa

Chợ Tân Định đầu thập niên 1960.
Ảnh Báo Sáng Dội Miền Nam

Bưu cục Tân Định

Ngã tư Hai Bà Trưng – Hiền Vương

Rạp hát Kinh Đô (Modern)

Rạp hát Casino Đakao

Rạp hát Văn Hoa Đakao

Toàn cảnh nhà thờ Tân Định
nhìn từ máy bay,
Sài Gòn năm 1965.

Ảnh: Ken Kraft.

Nhà thờ Tân Định cùng với Nhà
thờ Đức Bà được coi là hai nhà thờ
cổ có quy mô lớn và kiến trúc đẹp
nhất tại Sài Gòn

Tên xăng Super gợi ý cho ông chủ tiệm cà phê Đức Thành giới thiệu đến khách hàng loại cà phê hảo hạng :
cà phê Super năm 1974.

Ảnh : cà phê Đức Thành cung cấp.

Học sinh trường Trần Lục
tham gia tuần hành năm ...

Nhà thờ Tân Định 1957

